

Werken aan waardevolle relaties

De politie in Antigua, Guatemala: gender- en burgerrelaties

Lisa Jansen en Lisanne Knol

Universiteit Utrecht

Juni 2013

Werken aan waardevolle relaties

De politie in Antigua, Guatemala: gender- en burgerrelaties

Bachelorscriptie Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie
Universiteit Utrecht
Juni 2013

Lisa Jansen
3688690
l.jansen3@students.uu.nl

Lisanne Knol
3462978
l.k.knol@students.uu.nl

Begeleidster: Marie-Louise Glebbeek

Foto omslag: Straat met een patrouillewagen van de politie, Antigua maart 2013.

Inhoudsopgave

Kaart Guatemala.....	7
Voorwoord.....	9
1. Inleiding.....	10
2. Het theoretiseren van gender, de politie en haar relaties met de bevolking.....	16
2.1. Antropologie en gender.....	16
2.1.1. <i>Machismo, marianismo</i> , de metafoor van huis en straat en de problematisering ervan.....	17
2.2. Gender in een organisatie.....	19
2.3. Gender binnen de politie.....	20
2.4. De politie in Latijns-Amerika en de relatie met de bevolking.....	23
2.5. Vrouwelijke politieagenten en de relatie met de bevolking.....	25
3. De politie in Guatemala: hervormingen, gender- en burgerrelaties.....	27
3.1. De organisatie van de politie in Antigua.....	30
4. Percepties van de bevolking over de PNC en de omgang tussen de politie en de bevolking – door Lisa Jansen.....	32
4.1. Verwachtingen van de PNC in de samenleving.....	32
4.2. Communicatie en omgang tussen de politie en de bevolking in Antigua.....	36
5. De rol en betekenis van vrouwelijke agenten volgens de bevolking – door Lisa Jansen.....	43
6. De waardering van vrouwelijke agenten binnen de PNC – door Lianne Knol... 	48
6.1. Belangrijke taken van de PNC.....	48
6.2. Ideale en negatieve eigenschappen.....	49
6.3. Eigenschappen van mannelijke en vrouwelijke agenten.....	50

6.4. Vrouwelijke taken.....	52
6.5. Opklimmogelijkheden.....	53
6.6. <i>PoliceWOMAN</i> en <i>POLICEwoman</i>	55
7. Samenwerking tussen mannelijke en vrouwelijke agenten – door Lianne Knol	58
7.1. Respect.....	58
7.2. Onderlinge communicatie.....	60
7.3. Seksuele intimidatie.....	60
7.4. Agent en moeder.....	62
8. Conclusie en discussie.....	64
8.1. De rol en betekenis van de politie in Antigua.....	64
8.2. De rol en betekenis van vrouwelijke agenten in Antigua.....	65
8.2.1. Stereotypering en vrouwelijke rollen.....	68
8.2.2. Discriminatie, seksuele intimidatie en moederschap.....	68
Literatuurlijst.....	71
Bijlagen:	
Bijlage 1: Resumen en español.....	76
Bijlage 2: Krantenartikel ‘Entregan útiles: La PNC apoya a estudiantes’.....	79

Kaart Guatemala¹

¹ <http://www.lib.utexas.edu/maps/americas/guatemala.jpg>, bezocht op 25-06-2013.

Voorwoord

Met deze scriptie komt een eind aan een bijzondere en leerzame tijd die in het teken stond van ons bacheloronderzoek in Guatemala. Het resultaat dat hier voor u ligt, is mede tot stand gekomen door de steun van een aantal mensen die we graag willen bedanken.

Onze eerste dank gaat uit naar onze informanten. Zij zijn zeer behulpzaam en open geweest. Het is ons heel waardevol dat zij hun opvattingen en ervaringen met ons wilden en durfden delen. Deze scriptie hebben wij voor, met en door hen geschreven. Daarnaast willen wij ons gastgezin Heidi en Heidi en ons huisgenootje Sarah bedanken. De gezelligheid en goede gesprekken maakten dat wij ons thuis konden voelen, ook al bevonden wij ons aan de andere kant van de wereld. Bovendien willen we graag onze begeleidster Marie-Louise Glebbeek bedanken voor alle steun, goede adviezen en haar vertrouwen in ons gedurende het gehele onderzoeksproject. Onze dank gaat tevens uit naar Gerdien Steenbeek die ons tijdens haar bezoek in Antigua een hart onder de riem heeft gestoken. Ten slotte willen wij graag onze ouders, vrienden en vriendinnen bedanken. Zij staan altijd voor ons klaar en hebben ons door dik en dun gesteund.

Lisa Jansen en Lisanne Knol, juni 2013

Foto: Tijdens ons veldwerk in Antigua met twee politieagenten.

1. Inleiding

Ik heb het gevoel dat ik me aan moet passen aan mannen: dat ik een sterk karakter moet hebben hier, dat ik me aan moet passen aan hun gedrag en humor en serieus moet zijn.²

Ik denk dat vrouwelijke agenten beter kunnen luisteren en de situatie beter begrijpen. (...) Wanneer ik als vrouw aangeslagen zou zijn, bijvoorbeeld bij geweld, dan heb ik het vertrouwen een vrouw te benaderen en haar tot op bepaalde hoogte te vertellen wat er is gebeurd. Dit heb ik niet bij een man. Een man geeft mij een bepaald gevoel van schaamte om me uit te drukken.³

De politie wordt vaak gezien als een typische ‘mannenwereld’. De politie heeft doorgaans een meerderheid mannelijke werknemers en het politiewerk wordt veelal geassocieerd met ‘mannelijke’ eigenschappen, zoals fysieke competentie en controle van emoties (Ehrlich 1999:112-116). Hierdoor ontstaat er voor vrouwelijke agenten dikwijls een spanningsveld. Zoals uit het eerste citaat blijkt, voelen vrouwelijke agenten zich gedwongen zich aan te passen aan de dominante ‘mannelijke’ cultuur. De onderdelen van politiewerk waarin ‘vrouwelijke’ eigenschappen, zoals verzorgende kwaliteiten en gevoeligheid, belangrijk zijn, worden vaak onderschat of miskend (Ehrlich 1999:111-112). Desalniettemin kunnen vrouwelijke agenten juist door hun vrouwelijkheid een belangrijke bijdrage leveren aan de politiemacht, niet alleen voor de organisatie zelf, maar ook wanneer het gaat om relaties met de bevolking, zoals een vrouwelijke burger onderstreept in het tweede citaat. Zij zouden zich dus anderzijds juist kunnen losmaken van deze dominante ‘mannelijke’ cultuur en hun ‘vrouwelijke’ eigenschappen benadrukken.

In deze scriptie laten we de resultaten van een beschrijvend en evaluerend onderzoek zien, waarin we hebben gekeken naar de betekenis en rol van vrouwelijke agenten binnen de Nationale Civiele Politie (*Policía Nacional Civil*, PNC) in Guatemala voor zowel de politieorganisatie zelf als voor de bevolking. Lianne heeft dit onderzocht door te kijken naar de percepties over de rol en betekenis van vrouwelijke agenten binnen de PNC en Lisa heeft

---

² Interview met Olivera Magdael 02-04-2013.

³ Interview met Sara 17-04-2013.

de percepties hierover bij de bevolking onderzocht. Het complementaire karakter van ons onderzoek stelt ons in staat een breed begrip van de bijdrage en waarde van vrouwelijke politieagenten op zowel intern als extern niveau te verkrijgen.

Oorspronkelijk richtte ons onderzoek zich enkel op de percepties over vrouwelijke politieagenten. Vanuit deze doelstelling hadden wij onze centrale vraag als volgt geformuleerd:

Wat is de rol en betekenis van vrouwelijke agenten binnen de PNC volgens politieagenten zelf en de bevolking in dorp X in Guatemala?

Hoewel deze centrale vraag ons uitgangspunt was, kon de bevolking echter vaak weinig uitspraak kon doen over vrouwelijke agenten, omdat er weinig vrouwen werkzaam bleken te zijn binnen de PNC. Lisa's deelonderzoek is daarom uitgebreid naar het beeld van de bevolking over de PNC in het algemeen en de relatie tussen de PNC en de bevolking. Daarin neemt ze de percepties over vrouwelijke agenten mee. Veel Latijns-Amerikaanse landen hebben in de recente geschiedenis burgeroorlogen gekend waarin de politie deel uitmaakte van de repressieve regimes. In Guatemala was de politie, samen met het leger, voor een aanzienlijk deel verantwoordelijk voor mensenrechtenschendingen (Glebbeck 2003:80). Hoewel in de meeste landen, waaronder Guatemala, een overgang naar een democratie heeft plaatsgevonden, blijft het vertrouwen in de politie ondanks politiehervormingen vaak laag. Om die reden is Lisa's onderzoek naar de waardering van de politie door de bevolking en haar betekenis in de samenleving interessant, hetgeen ze naar voren heeft gebracht door het contact tussen de burgers en de politie te onderzoeken.

Onze uiteindelijke doelstelling is dus tweeledig: enerzijds laten we zien wat volgens de bevolking de rol en betekenis van zowel de politie als haar vrouwelijke agenten in de Guatemalteekse samenleving is, anderzijds laten we zien wat de rol en betekenis van vrouwelijke agenten volgens politieagenten zelf is. Vanuit deze doelstelling luidt onze nieuwe centrale vraag:

Wat is de perceptie van de bevolking over de rol en de betekenis van de Guatemalteekse politie en haar vrouwelijke agenten en hoe omschrijven politieagenten zelf de rol en betekenis van vrouwelijke politieagenten?

In de academische literatuur is weinig geschreven over gender binnen de politie in Guatemala. Naar de politie in Latijns-Amerika in het algemeen is veel onderzoek gedaan (Koonings en Kruijt, eds. 2007; Glebbeek 2003), deels vanwege de hierboven genoemde rol van de politie in de interne conflicten, maar ook vanwege hun rol in de democratiseringsprocessen die hierop volgden in veel Latijns-Amerikaanse landen. Daarnaast is in de academische literatuur veel geschreven over de rol van vrouwen en vrouwelijkheid binnen de politie (Berg 1999; Brown 2000; Cordner en Cordner 2011; Ehrlich 1999; Miller 1999; Moore 1999; Rabe-Hemp 2009, 2011; Van der Lippe, Graumans en Sevenhuijsen 2004), juist omdat de politie veelal wordt gezien als een mannelijke institutie. Deze genderthematiek wordt echter nauwelijks tot niet belicht in de bestaande literatuur over de hedendaagse politie in Guatemala. Ons onderzoek is daarmee wetenschappelijk relevant, omdat we de bestaande kennis over dit thema willen aanvullen.

In ons onderzoek hebben we ons gericht op de bewustwording en het begrip van verhoudingen tot en relaties met vrouwelijke agenten en de politie in het algemeen. Door het naar voren brengen van heersende opvattingen – waaronder stereotiepe eigenschappen van mannen en vrouwen – en gedragspatronen wordt men tot nadenken gestimuleerd en kan de sociale omgang binnen de politie worden verbeterd en zou waardering voor de ander kunnen toenemen. Daarnaast richt Lisa zich op de relaties tussen de politie en de bevolking. Door gedachten en opvattingen over de politie, politieagenten en specifiek vrouwelijke agenten te onderzoeken, worden wensen en voorkeuren van de bevolking duidelijk en kan de omgang tussen bevolking en politie worden verbeterd. Dit maakt ons onderzoek ook maatschappelijk relevant.

Ons onderzoek is uitgevoerd in Antigua, Guatemala. De onderzoeksperiode liep van 23 februari tot 21 april 2013 en duurde daarmee acht weken. Guatemala is voor onderzoek binnen de politie zeer interessant. De burgeroorlog in dit land is in 1996 ten einde gekomen en Guatemala is daarna begonnen met de wederopbouw van het land. In de vredesakkoorden die destijds zijn ondertekend, was veel aandacht voor het vormen van een democratische politie, aangezien zij grotendeels verantwoordelijk zijn voor rechtshandhaving en orde. De nieuw opgerichte Nationale Civiele Politie (PNC) beoogde een aanpak gericht op het beschermen van de rechten van burgers. De politie is ruim vijftien jaar later echter nog altijd een omstreden institutie waar de bevolking weinig vertrouwen in heeft, waar we in de context dieper op in zullen gaan. Het beleid van de PNC is tevens dat mannelijke en vrouwelijke agenten gelijk zijn binnen de politie (Verenigde Naties 1996; Glebbeek en Van Gijssel

2011:11). Hoewel mannen en vrouwen wettelijk gelijk zijn, blijken rollen en verwachtingen van mannen en vrouwen in praktijk dikwijls te verschillen. In Latijns-Amerikaanse samenlevingen bestaan er doorgaans specifieke ideeën over en verschillen tussen mannelijkheid en vrouwelijkheid. Deze ideeën spelen een aanwezige rol in sociale relaties tussen mannen en vrouwen, hetgeen we in deze scriptie laten zien.

In de context van Guatemala hebben we een kwalitatief onderzoek uitgevoerd, waarbij we onze data hebben verzameld door middel van semigestructureerde interviews, open interviews, groepsgesprekken, participerende observatie en informele gesprekken. Door het toepassen van methodetriangulatie hebben we na kunnen gaan of de verworven data door verschillende methoden wordt ondersteund, hetgeen de validiteit van ons onderzoek heeft vergroot.

In het begin van de onderzoeksperiode hebben we voornamelijk semigestructureerde interviews afgenomen. De taalbarrière zorgde voor onzekerheid tijdens het houden van interviews, waardoor het fijn was om zo het houvast van de gestructureerde vragenlijst te hebben. In de laatste twee weken hebben we open interviews gehouden. Op deze manier konden we dieper ingaan op onderwerpen die in de semigestructureerde interviews naar voren kwamen, zoals seksuele intimidatie op de werkvloer en de moeilijkheden die vrouwelijke agenten tegenkomen in het combineren van hun werk en gezin voor Lisanne's deelonderzoek en *machismo* voor het deelonderzoek van Lisa. Informele gesprekken waren gedurende ons gehele onderzoeksperiode van belang, zowel om informatie te verzamelen en te verifiëren, als om goede relaties te onderhouden.

Daarnaast hebben we beiden groepsgesprekken gehouden: Lisanne tweemaal met enkele vrouwelijke agenten en Lisa met burgers. Voor Lisanne was dit erg interessant, omdat de vrouwen verschillende functies hadden en verschillen en overeenkomsten in meningen duidelijk naar voren kwamen. Een groepsgesprek met mannelijke agenten zou ook interessant zijn geweest, gezien dit meer discussie naar voren had kunnen brengen in de meningen van mannelijke agenten over hun vrouwelijke collega's en er zouden meer nuances kunnen worden aangebracht in hun meningen. Het was echter lastig meerdere agenten tegelijkertijd te spreken, omdat er dan een onderbezetting op het politiebureau zou ontstaan. Hoewel Lisa graag groepsgesprekken met de leden van het burgercomité voor veiligheid had gehouden, heeft zij echter de keuze gemaakt zich te richten op individuele interviews met burgers. Desalniettemin heeft ze wel een groepsgesprek met twee mannelijke burgers gehad, hetgeen interessant was, omdat zij op elkaar konden reageren en gedachten konden uitwisselen.

Desalniettemin is het vanuit de individuele interviews voor Lisa's deelonderzoek ook voldoende mogelijk bepaalde consensus te vinden en meningen tegenover elkaar te plaatsen.

Participerende observatie bij onderzoek gerelateerde activiteiten en interactie was voor het deelonderzoek met de bevolking lastig, omdat er over het algemeen weinig contact is tussen de politie en de bevolking. Lisa heeft daarom minder op straat geobserveerd en meer op de politiebureaus waar aangifte kan worden gedaan. Interessante observaties heeft zij echter ook tijdens bijeenkomsten met politieagenten en burgers gedaan: er was veel interactie en de observaties ondersteunen hetgeen informanten in interviews naar voren brachten. Voor Lisanne's deelonderzoek was vooral de participerende observatie op kantoor belangrijk, wat met name informatie over samenwerking tussen mannelijke en vrouwelijke agenten opleverde. Hoewel toegang tot deze kantoren in het begin van de onderzoeksperiode moeilijk te verkrijgen was, kreeg zij gemakkelijker toegang tot hun werkplek naarmate zij meer bekend werd bij de politieagenten door haar frequente aanwezigheid. Om veiligheidsredenen mochten we in eerste instantie niet mee in de patrouillewagens wanneer de politieagenten dienst hadden op straat, maar uiteindelijk hebben we toch enkele keren meegereden in een patrouillewagen. Voor Lisa was dit interessant, omdat zij kon letten op interactie tussen de bevolking en de agenten in de patrouillewagens en Lisanne observeerde de interactie tussen politieagenten onderling.

Ten slotte is het belangrijk te noemen dat Lisa in haar deelonderzoek onder de bevolking, voornamelijk burgers heeft gesproken die deelnemen in het Burgercomité voor Veiligheid⁴ en dus regelmatig contact hebben met de politie. Dit kan de resultaten hebben beïnvloed en hetzelfde onderzoek onder burgers die weinig contact hebben met de politie zou een ander, wellicht negatiever beeld hebben kunnen geven over de rol en betekenis van de PNC.

In deze thesis zullen wij ten eerste in de theoretische onderbouwing de thema's en theorieën uitdiepen die van belang zijn in ons onderzoek. Hierin zullen onder andere gender binnen de politie en de algemene relatie tussen bevolking en politie worden besproken. Vervolgens zullen wij de context schetsen waarin ons onderzoek heeft plaatsgevonden, waarin we onder andere de oprichting van de PNC en de politiehervormingen bespreken.

---

⁴ In Antigua zijn er Burgercomités voor Veiligheid (*Comisiones de Seguridad*) voor verschillende wijken. In onze thesis zullen we wanneer we over deze comités spreken echter geen onderscheid maken en spreken over het Burgercomité voor Veiligheid.

In de daaropvolgende hoofdstukken bespreken we de bevindingen van ons onderzoek. In hoofdstuk vier laat Lisa zien wat volgens de bevolking de verwachtingen van de politieorganisatie en individuele agenten zijn, maar ook hoe in werkelijkheid het contact tussen de politie en de bevolking verloopt en op welke punten de institutie kan worden verbeterd. Vervolgens zal Lisa in hoofdstuk vijf ingaan op de percepties van de bevolking over vrouwelijke agenten, waarin ze onder andere aangeeft hoe de aanwezigheid van vrouwelijke agenten wordt gewaardeerd.

Nadat is beschreven hoe de bevolking denkt over de politie en haar vrouwelijke agenten, zal Lisanne zich in de volgende hoofdstukken richten op de percepties van de agenten zelf over vrouwelijke agenten. In hoofdstuk zes vergelijkt zij de positieve en negatieve eigenschappen van agenten met de eigenschappen die worden toegeschreven aan hun vrouwelijke collega's, waarmee zij de waardering van vrouwelijke agenten binnen de PNC verheldert. Ook zal Lisanne de taakverdeling tussen mannelijke en vrouwelijke agenten behandelen en de vraag of zij dezelfde mogelijkheden en kansen hebben om op te klimmen beantwoorden. Hoofdstuk zeven gaat over de samenwerking tussen vrouwelijke agenten en mannelijke agenten, waarin Lisanne ook in zal gaan op seksuele intimidatie en moederschap, wat door vrouwelijke agenten als zeer moeilijk wordt gezien.

In hoofdstuk acht geven we een conclusie van ons onderzoek, waarin we de bevindingen van de deelonderzoeken vergelijken en een antwoord op onze hoofdvraag geven. Tevens laten we zien hoe de deelonderzoeken elkaar aanvullen. Ten slotte volgen de bijlagen, waarin we onder meer een korte samenvatting geven in het Spaans.

2. Het theoretiseren van gender, de politie en haar relaties met de bevolking

In deze theoretische onderbouwing zullen we voor ons onderzoek relevante thema's en concepten uitwerken. Het thema gender ligt aan de basis van ons onderzoek. In de eerste paragraaf zullen we daarom dit concept inleiden en tevens de begrippen *machismo*, *marianismo* en de metafoor van huis en straat bespreken die specifiek van belang zijn wanneer we het hebben over gender in Latijns-Amerika. In de tweede paragraaf zullen we vanuit dit genderperspectief uitleggen hoe gender wordt geconstrueerd binnen een organisatiecultuur, maar ook hoe gender de structuur in een organisatie beïnvloedt, welke informatie we in de derde paragraaf zullen toespitsen op de politie. Hier zal voornamelijk de rol van vrouwen en vrouwelijkheid in mannelijke organisaties, waartoe de politie veelal behoort, worden uitgelegd. In de laatste paragraaf bespreken we de politie-burger relaties – met nadruk op Latijns-Amerika – en leggen we de betekenis van vrouwelijke agenten uit in omgang met de bevolking.

2.1. Antropologie en gender

In elke cultuur en samenleving bestaan ideeën en opvattingen over mannelijkheid en vrouwelijkheid. Deze categorieën zijn niet vaststaand, maar worden geconstrueerd en zijn verweven in een specifieke context en sociale relaties. Deze constructie van mannelijkheid en vrouwelijkheid wordt gender genoemd (Nencel 2007:98). Gender gaat niet over de biologische verschillen tussen mannen en vrouwen, maar over de sociale verschillen.

Wanneer gender wordt gezien als een sociaal construct brengt dit een aantal proposities met zich mee die samen een kader vormen voor onderzoek vanuit een genderperspectief. Ten eerste is gender een ordeningsprincipe. Dit wil zeggen dat gender een samenleving en sociale relaties structureert. Afhankelijk van de indeling in de categorie man of vrouw, worden aan een individu onder andere bepaalde rechten en toegang tot middelen verleend of ontnomen. Dit brengt tevens de tweede propositie naar voren, namelijk dat gender nauw gerelateerd is aan macht. Hoewel gender een samenleving organiseert, is deze categorisering niet vaststaand. Gender ontstaat in sociale relaties en is daardoor onderhandelbaar. Machtverhoudingen kunnen op deze manier verschuiven en veranderen (Steenbeek 1995:3). De derde propositie geeft aan dat gender een constructie op verschillende niveaus is. Ten eerste wordt gender geconstrueerd op een symbolisch niveau, waarbij het gaat

om ideeën en voorstellingen van ‘ideale mannelijkheid en vrouwelijkheid’. Daarnaast is er een constructie op structureel niveau die verwijst naar structuren en praktijken in een samenleving georganiseerd op basis van gender, bijvoorbeeld het onderwijs en arbeid. Vervolgens wordt gender geconstrueerd op individueel niveau, waarbij het gaat om genderidentiteit. Deze genderidentiteit wordt gevormd enerzijds door zelfidentificatie of toe-eigening en anderzijds wat door anderen wordt toegeschreven (Benschop 1996:6-7). Tot slot is gender niet het enige element dat identiteit vormt, maar wordt identiteit geconstrueerd in combinatie met andere aspecten, zoals etniciteit, nationaliteit en seksualiteit. Deze verschillende identiteiten beïnvloeden elkaar wederzijds en komen tot stand in samenhang met elkaar (Marchbank en Letherby 2007:19; Nencel 2007:98).

Hoewel de betekenis van mannelijkheid of vrouwelijkheid varieert, worden vrouwen in de meeste samenlevingen verantwoordelijk gehouden voor de verzorging van kinderen en het huishouden en mannen voor de kostwinning. Deze verdeling van taken heeft geleid tot een machtsverhouding, waarin rollen van mannen hoger gewaardeerd en beloond worden dan rollen van vrouwen (Giddens 2009:614). Door deze specifieke sociale relaties tussen mannen en vrouwen, wordt mannelijkheid veelal geassocieerd met autoriteit, assertiviteit, onafhankelijk, moed, agressie, zekerheid, beschermen, rationaliteit, intelligentie, kracht en activiteit. Vrouwelijkheid wordt daarentegen verbonden met onbaatzuchtigheid, volgzzaamheid, subassertiviteit, afhankelijkheid, weerloosheid, onzekerheid, verzorgen, emoties, klunzigheid, zwakheid en passiviteit (Batres Méndez, Recinos del Cid en Dumani Sáenz 2002:17; Juárez Aristondo 2007:16-17). De volgende paragrafen zullen voortbouwen op deze mannelijke en vrouwelijke stereotyperingen.

2.1.1. *Machismo, marianismo, de metafoor van huis en straat en de problematisering ervan*

Om gender in Latijns-Amerika beter te begrijpen, zijn de concepten *machismo*, *marianismo* en de metafoor van huis en straat van belang. Deze begrippen hebben echter geen vaststaande betekenis, maar zijn meerduidig en aan interpretatie onderhevig (Steenbeek 1995:10; Sanabria 2007:153-161). De mogelijkheden tot verandering in betekenis laten zien dat gender gerelateerd is aan macht. Gender is weliswaar normatief, maar komt tot stand in een machtsrelatie waarbij de invulling van gender kan worden onderhandeld.

Machismo verwijst naar beelden en verwachtingen waarin mannelijkheid wordt geassocieerd met daadkracht, onverschrokkenheid en seksuele potentie. Een ‘macho-man’

moet de eer van zijn familie hoog houden en hen beschermen. Tevens wordt het ‘veroveren’ van vrouwen als mannelijk gezien. Vanuit dit ideaal, wordt vrouwelijkheid gekenmerkt door passiviteit en zelfs inferioriteit. Vanuit het *marianismo*-perspectief, naar het beeld van de maagd Maria, wordt vrouwelijkheid ook verbonden met passiviteit en zelfopoffering (Sanabria 2007:420). Hoewel vrouwen worden verbeeld als lichamelijk passief, worden zij vanuit dit ideaal echter wel gezien als geestelijk en moreel superieur aan mannen. Mannelijkheid impliceert hier tevens geestelijke onvolwassenheid en onverantwoordelijkheid (Ehlers 1991:3; Steenbeek 1995). Deze conceptualiseringen van *machismo* en *marianismo* laten zien dat beide begrippen zowel een bepaalde perceptie van mannelijkheid als van vrouwelijkheid met zich meebrengen en dat het gebruik van deze begrippen afhankelijk is van de context en de spreker.

De metafoor van huis en straat staat tevens bekend als de privé-publiek-dichotomie en kan worden gezien als parallel aan de genderideologie van *machismo* en *marianismo*. Vrouwelijke rollen en vrouwelijk gedrag beperken zich in deze verdeling tot het huiselijk domein, waarin het huis wordt gezien als heilig, respectabel en fatsoenlijk. Mannelijk gedrag en mannelijke rollen daarentegen behoren tot de ‘straat’, hetgeen wordt gezien als profaan en onfatsoenlijk. Deze dichotomie is echter niet inflexibel, maar onderhevig aan verschillende en mogelijk conflicterende interpretaties (Sanabria 2007:156-157).

Verschillende auteurs uiten kritiek op de termen *machismo* en *marianismo* en de metafoor van huis en straat. Ten eerste doet de term *marianismo* voorkomen dat vrouwen tevreden zouden zijn met macht over het huiselijk domein en de machtsbalans niet willen veranderen (Ehlers 1991:1). Vrouwen zouden profijt hebben bij hun status als vrouw en/of moeder en daardoor de ongevoeligheid van mannen accepteren. In de laatste decennia is de hoeveelheid vrouwen die buitenshuis werkt en hiermee bijdraagt aan het inkomen echter gestegen. Hierdoor worden niet alleen de machtsstructuren voortvloeiend uit het *marianismo*-model waarin de man buitenshuis en de vrouw binnenshuis macht bezit, maar ook de scheiding tussen privé en publiek betwist (Ehlers 1991:4; Chant 2002).

Hoewel meer vrouwen buiten het huis functies zijn gaan innemen, blijven mannen dominant in de domeinen van economie en politiek (Ehlers 1991:5). Vrouwen op de arbeidsmarkt hebben over het algemeen lagere posities en lonen en minder werkzekerheid. Daarbij blijven zij vaak verantwoordelijk voor het huiselijk domein (Chant 2002:551). Evenals *marianismo*, is ook het concept *machismo* problematisch. Mannelijkheid in Latijns-Amerika kan ook worden geassocieerd met het huiselijk leven en de familie en vaderschap

kan een belangrijk element vormen in mannelijke identiteit (Chant 2002:555). Zoals eerder genoemd tonen deze kritiepunten nogmaals hoe de verschillende percepties over mannelijkheid en vrouwelijkheid variëren per context en hoe zij aan onderhandeling en interpretatie onderhevig zijn. In de volgende paragraaf zullen we ingaan op de betekenis van mannelijkheid en vrouwelijkheid binnen organisaties, waarin voornamelijk de invloed van bepaalde genderpercepties op de organisatie duidelijk zal worden.

2.2. Gender in een organisatie

Voordat we ons richten op gender binnen de politie, zal eerst duidelijk gemaakt worden op welke manier gender een belangrijke rol speelt in organisaties in het algemeen. In de eerste paragraaf zijn de stereotiepe mannelijke en vrouwelijke eigenschappen beschreven. Deze komen in een organisatie onder meer tot uiting in de manier waarop arbeid wordt verdeeld. Door deze eigenschappen worden functies in een organisatie als mannelijk of vrouwelijk gezien. Eerst zullen we kijken hoe gender geconstrueerd kan worden binnen een organisatie. Daarna zal worden laten zien dat genderstereotypen ook door organisaties in stand gehouden kunnen worden.

Binnen een organisatie worden ideeën, regels en normen door alle leden gedeeld, dit wordt ook wel een organisatiecultuur genoemd. Binnen deze organisatiecultuur worden aan de hand van deze specifieke waarden verschillende identiteiten gevormd, waaronder genderidentiteiten. Deze identiteiten worden geacht te passen binnen de organisatiecultuur en worden daarom gevormd binnen de onderling afgesproken grenzen (Mills 1989:30).

Ook Bruni en Gherardi (2002:35-37) stellen dat culturele waarden en normen in een organisatie bepalen hoe individuen hun genderidentiteit vormen. Deze genderidentiteiten vormt men, volgens hen, aan de hand van de verwachtingen omtrent gender, zoals de genderstereotypingen, hun eigen mening en de realiteit die bestaat binnen de organisatiecultuur. Deze genderidentiteiten zullen binnen de normen en waarden blijven van de organisatie, omdat men zich idealiter houdt aan de waarden die binnen de specifieke organisatiecultuur zijn afgesproken. Binnen deze organisatiecultuur en de afgesproken waarden zal men dan ook deze genderidentiteit van collega's weigeren, accepteren of overnemen.

Volgens Alvesson en Billing (1997:84) kunnen stereotiepe mannelijke en vrouwelijke eigenschappen daarnaast de organisatiestructuur beïnvloeden. Organisaties houden daardoor de genderstereotypen in stand. Alvesson en Billing (1997:91) geven namelijk aan dat door de

verdeling van mannelijkheid en vrouwelijkheid veel hoge functies, zoals binnen het management, als mannelijk worden bestempeld. Deze functies zouden meer geassocieerd worden met mannelijke waarden. Hierdoor zou een vrouwelijke manager niet aan haar genderrol voldoen. Berg (1999:293-294) schrijft dat vrouwen als minder effectieve managers worden gezien. Voor vrouwen is het daarom lastig om de balans te vinden tussen enerzijds het gezien worden als een goede manager, anderzijds ook als vrouw. Alvesson en Billing (1997:107) stellen daarnaast dat deze ideeën over mannelijkheid en vrouwelijkheid niet alleen van belang zijn voor de culturele betekenis en de waarden van een functie, maar ook vaak daadwerkelijk doorslaggevend blijken voor de verdeling van werk. Zo stellen zij dat arbeidscapaciteiten en kwalificaties niet altijd als belangrijkste eisen worden gezien bij het aanstellen van iemand in een bepaalde functie. In plaats van te kijken naar deze arbeidsvaardigheden wordt er dan uitgegaan van de stereotiepe mannelijke en vrouwelijke eigenschappen om dit te beoordelen (1997:94). Het is bijvoorbeeld mogelijk dat in een organisatiecultuur de betekenis van vrouw-zijn gekoppeld wordt aan dienstverlener en het man-zijn aan management en dat een man deze managementfunctie krijgt.

In een organisatie wordt gender dus gevormd door verwachtingen, waarden en normen van de organisatie. Daarnaast beïnvloeden de stereotiepe eigenschappen de manier waarop er daadwerkelijk met mannen en vrouwen in een organisatie om wordt gegaan. De vraag is daarbij hoe men reageert op deze toegeschreven verwachtingen en genderrollen (Bruni en Gherardi 2002:23). Een veel voorkomende reactie in organisaties waar mannelijke waarden heersen, is dat vrouwen soms mannelijke waarden overnemen om geaccepteerd te worden. Anderzijds kan het ook zijn dat vrouwen hun vrouwelijke waarden extra benadrukken (Sheppard 1989:144). Dit zal in de volgende paragraaf verder uitgelegd worden.

2.3. Gender binnen de politie

Volgens Miller (1999:3-6) en Berg (1999:287-291) die de politie in het westen omschrijven, werkten vrouwen vóór 1970 bij de politie alleen in stereotiepe vrouwelijke functies zoals secretaresse of typiste. De politie werd destijds vooral gezien als een organisatie die vocht tegen criminaliteit in de samenleving. Tijdens de tweede feministische golf in 1972, kregen steeds meer vrouwen functies als ordehandhavers in plaats van dat zij alleen administratieve functies innamen binnen de politieorganisatie. Miller (1999:3-6) en Berg (1999:287-291) geven aan dat in het Westen, sinds begin jaren tachtig van de vorige eeuw, de focus van de politie meer ligt op het dienen en beschermen van de samenleving waarin angst voor

criminaliteit heerst. Criminaliteitsbestrijding wordt niet langer als het belangrijkste doel van ordehandhaving gezien, maar er wordt gefocust op een burger gerelateerde aanpak. Hierbij staat dienstverlening aan de burger voorop. Door deze verschuiving worden er andere vaardigheden gevraagd van agenten dan voorheen. De als mannelijk bestempelde eigenschappen geweld en agressie zijn ingeruild voor het bieden van veiligheid, zorg en een schuilplaats, welke juist worden gezien als vrouwelijk (Batres Méndez, Recinos del Cid en Dumani Sáenz 2002:17; Juárez Aristondo 2007:16-17). Dit zorgt ervoor, volgens Miller (1999), dat vrouwelijke agenten vaardigheden uit kunnen oefenen die niet geassocieerd worden met het traditionele beeld van de politie als mannelijk en gewelddadig. Ehrlich (1999:116) schrijft dat tijdens deze inhoudelijke verandering het aantal vrouwelijke agenten verdubbelde, omdat de verschuiving nieuwe kansen gecreëerd heeft binnen de politie.

Vandaag de dag is zeventien procent van de politieagenten in de grote gemeentelijke departementen van de Verenigde Staten vrouw. In de non-urbane gemeentelijke departementen is dit zes procent. In Nederland lag het percentage van uitvoerende vrouwelijke agenten in 2011 rond de 35 procent.⁵

Hoewel de verschuiving van criminaliteitsbestrijding naar dienstverlening meer kansen geeft aan vrouwelijke agenten, wordt politiecultuur toch nog steeds geassocieerd met mannelijke eigenschappen (Ehrlich 1999:112; Rabe-Hemp 2009:114,126). Veel onderzoekers geven aan dat politiecultuur niet snel kan veranderen, ook niet door trainingen, hervormingen en staatsveranderingen. Mannelijke eigenschappen worden nog vaak gezien als belangrijke eigenschappen van een goede agent. Hierdoor blijft een conservatieve politiecultuur bestaan waar mannelijke waarden heersen (Marks 2000:559-560). Op deze manier wordt volgens Ehrlich (1999:111-112) de waarde van vrouwelijke eigenschappen ondergewaardeerd, deze zouden zoals al aangegeven vooral van pas komen bij de dienstverlening op straat.

Zo stelt Moore (1999) dat binnen de Israëlische politie mannelijke eigenschappen als onafhankelijkheid, assertiviteit, dominantie en agressiviteit gezien worden als waarden die van belang zijn bij politiewerk. Zijn onderzoek toont echter aan dat vrouwelijke agenten net als mannelijke agenten deze eigenschappen bezitten. Bovendien tonen vrouwelijke agenten de stereotiepe vrouwelijke eigenschappen zoals verlegenheid, hoffelijkheid, onnozelheid en het hebben van een warme en zachte stem, net zo min als mannelijke agenten. Van der Lippe, Graumans en Sevenhuijsen (2004:402) stellen daarentegen dat vrouwelijke vaardigheden,

---

⁵ Kerngegevens Nederlandse Politie 2011-2012

<http://www.parlementairemonitor.nl/935300/0/1/j9vvij5epmj1ey0/vj04ftaakpx3>, bezocht op 20-06-2013.

zoals de mogelijkheid goed te communiceren en het kunnen oplossen van conflicten, vaak vermeld worden als essentiële eigenschappen van een goede agent.

Volgens Rabe-Hemp (2009:116; 2011:135) krijgen veel vrouwen nog steeds functies aangeboden bij de politie die meer bij hun stereotiepe eigenschappen passen. Zo krijgen vrouwelijke agenten een groot deel van het administratieve werk en hebben ze vaker te maken met kinderen en vrouwelijke slachtoffers. Ehrlich (1999:117) zegt daarop dat vrouwen voor zichzelf een weg moeten vinden om van de overheersende mannelijkheid binnen de politie te profiteren. Dit zouden ze kunnen doen door of van hun vrouwelijkheid te profiteren of juist minder aandacht hierop te leggen. Rabe-Hemp (2009) stelt vervolgens dat het voor veel vrouwen lastig is een balans te vinden tussen enerzijds het gedrag wat van een vrouw verwacht wordt en anderzijds het gedrag wat van een agent verwacht wordt. Dit resulteert volgens haar in ofwel het aannemen van een *POLICEwoman*-identiteit, ofwel van een *policeWOMAN*-identiteit. Bij de eerste zal de vrouwelijke agent de eigenschappen die van een agent verwacht worden naar voren laten komen, deze worden meer geassocieerd met mannelijkheid. Terwijl ze bij de tweede juist haar vrouwelijke identiteit naar voren zal laten komen.

Zo stelt Rabe-Hemp (2009:126; 2011:134-135) dat veel vrouwelijke agenten ervoor kiezen toe te geven aan hun voorgeschreven genderrol. Veel vrouwen nemen de rol aan van een zachtaardige dienstverlener en hebben zich vaardigheden eigengemaakt die passen bij de nieuwe manier van ordehandhaving. Interpersoonlijke communicatieve en probleemoplossende kwaliteiten staan voorop, in plaats van het hebben van fysieke kracht, om zo goed contact te kunnen leggen met de burgers. Deze vrouwen hebben zich de *policeWOMAN*-identiteit eigengemaakt.

Berg (1999:294-295) is van mening dat het overnemen van mannelijke eigenschappen veel gebruikt wordt door vrouwelijke agenten om geaccepteerd te worden in de politiecultuur waar mannelijke waarden heersen. Dit staat gelijk aan wat Rabe-Hemp (2009) noemt als de *POLICEwoman*-identiteit. Hoewel door de heersende organisatiecultuur van vrouwelijke agenten verwacht wordt dat ze deze eigenschappen overnemen, wordt het mannelijk gedrag van vrouwen niet volledig geaccepteerd en juist bekritiseerd door hun mannelijke collega's (Ehrlich 1999:124). Volgens Rabe-Hemp (2011:133) worden zij door hun mannelijke collega's dan ook niet gezien als een echte politieagent. Berg (1999:294) stelt dat vrouwen juist als een bedreiging worden gezien door mannelijke agenten, doordat vrouwelijke agenten op deze manier laten zien tot wat ze in staat zijn. Namelijk het snel kunnen overnemen van

mannelijke eigenschappen die ingezet kunnen worden om goed te functioneren als agent.

Naast het feit dat vrouwelijke agenten moeite hebben om geaccepteerd te worden binnen de mannelijke organisatie, zouden er meer belemmerende factoren zijn voor vrouwen binnen de politie. Zo zouden zij volgens Gruber (1998:302-303, 314-316) te maken hebben met seksuele intimidatie. Vrouwelijke agenten zouden de meeste stress ervaren op hun werk door seksuele intimidatie. Zo stelt hij dat bijna 62 procent van de vrouwelijke agenten in Florida te maken heeft gehad met seksuele intimidatie (1998:303). Voornamelijk in organisaties waar mannelijke waarden heersen is er sprake van meer fysieke vijandigheid en intimidatie jegens vrouwelijke collega's dan in andere werkomgevingen. Dit zou komen doordat vrouwen die traditionele mannelijke banen bezitten inbreuk hebben gedaan op de mannelijke kracht (Gruber 1998:314-316). Volgens Lafontaine en Tradeau (1986:436) worden deze vrouwen gezien als een bedreiging voor de mannelijke macht en voorrechten. Vrouwen die als minderheid werken binnen een mannelijke organisatie zullen volgens hen worden behandeld naar hun genderstereotype. Hierdoor zullen zij meer last hebben van seksuele intimidatie (Lafontaine en Tradeau 1986:436). Brown (2000:108) beweert daarnaast dat seksuele intimidatie aangewakkerd wordt doordat vrouwen een minderheid vormen binnen de organisatie.

Cordner en Cordner (2011:210) zien het moederschap als probleem voor vrouwelijke agenten. Het zou volgens hen moeilijk zijn het moederschap te combineren met het politiewerk. Dit vanwege de onregelmatige diensten en omdat er vaak geen flexibele uren en parttime banen worden aangeboden.

Nu we de betekenis van gender binnen de politie naar voren hebben gebracht, zullen we in de volgende paragrafen ingaan op de relaties tussen de politie en de bevolking in Latijns-Amerika en de rol van gender in deze relaties.

2.4. De politie in Latijns-Amerika en de relatie met de bevolking

Na een periode van burgeroorlogen in de jaren zeventig en tachtig zijn in veel Latijns-Amerikaanse landen politieke democratiseringsprocessen in gang gezet. De democratische hervormingen en plannen om sociale rechtvaardigheid en gelijkheid te bevorderen, worden echter zelden omgezet in een publiek beleid die deze doelen nastreeft (Leeds 2007:24). Overheidsinstellingen, waaronder de politie, blijken daardoor niet te kunnen voorzien in publieke veiligheid. Er ontstaat een zogenaamd 'overheidsvacuüm', waarin het recht niet wordt gehandhaafd en burgers niet worden beschermd. De oorzaken liggen veelal bij de

politie en rechterlijke macht. Zij zijn ineffectief wanneer het gaat om bestrijding van misdaad en geweld en zijn vaak verweven in het criminele circuit. Corruptie en straffeloosheid zijn wijdverspreid (Koonings en Kruijt, eds. 2007).

Het gevolg is dat de politie niet alleen wordt gewantrouwd, maar dat zij worden gezien als een bedreiging voor publieke veiligheid door hun betrokkenheid in misdaad (Koonings en Kruijt, eds. 2007:3, 40, 133). Idealiter is de relatie tussen de burger en de politie een van wederkerigheid. De bevolking helpt de politie door hen te informeren en de politie verschaft hen diensten zoals veiligheid (Glebbeek 2003:55). Leighton (1991:495) geeft aan dat veel van het succes van politiewerk afhangt van de kwaliteit van wederzijdse uitwisseling van informatie tussen politieagenten en burgers, wat zowel door middel van nauw formeel contact als informele netwerken verloopt. Een gebrek aan wederzijdse communicatie kan een gevoel van frustratie, wanhoop en apathie onder burgers vergroten, maar kan er ook aan bijdragen dat burgers zich betrekken bij lokale misdaadpreventie of zelfs extreme anti-misdaad maatregelen nemen, zoals vigilantisme (Schneider 1999:354). Deze wederzijdse relatie is in veel Latijns-Amerikaanse landen echter sterk verstoord en er heerst een gevoel van onveiligheid, angst en wantrouwen ten opzichte van de politie. Dit wantrouwen heeft als consequentie dat er weinig beroep wordt gedaan op de politie voor bijvoorbeeld het doen van aangiftes, hulp vragen en het verstrekken van informatie aan de politie (Cao en Solomon Zhao 2005:404). Ten slotte staat wantrouwen in de politie in verband met het vertrouwen in rechtssystemen en politieke systemen, zoals dienstverlening in het land en het parlement (Cao en Solomon Zhao 2005:410). Weinig vertrouwen in de politie betekent vaak ook weinig vertrouwen in andere staatsinstituties.

Wanneer het gaat over vertrouwen in en de waardering van de politie, is tevens het argument van Skogan (2006) over de asymmetrische impact van ervaring interessant – hoewel hij onderzoek heeft gedaan in de Verenigde Staten. Skogan (2006) stelt dat slechte behandeling door politieagenten het vertrouwen in de politie sterker beïnvloedt dan goede ervaringen met de politie. Hillard (in Skogan 2006:99) stelt zelfs dat één negatieve ervaring met de politie alle goede ervaringen teniet kan doen. Negatieve ervaringen met de politie gaan gepaard met minder vertrouwen in de politie. Percepties van meer zichtbaarheid en het ontvangen van informatie van de politie kunnen – naast positieve ervaringen – het vertrouwen in de politie verbeteren. Ervaringen met de politie worden beoordeeld als positief, wanneer de politie objectieve beslissingen lijkt te maken en wanneer mensen met waardigheid en respect worden behandeld (Tyler in Bradford, Jackson en Stanko 2009:23).

2.5. Vrouwelijke politieagenten en de relatie met de bevolking

In de vorige paragraaf is mannelijkheid en vrouwelijkheid binnen de politie besproken. Tevens in de relatie tussen de politie en de bevolking kan gender van betekenis zijn. Vrouwelijke politieagenten kunnen een unieke bijdrage aan de politiemacht leveren. Hoewel Rabe-Hemp (2009) haar studie in de Verenigde Staten heeft uitgevoerd, is deze toch verhelderend wanneer we spreken over de rol van vrouwelijkheid in de relaties tussen burgers en de politie. In de studie van Rabe-Hemp (2009:120) wordt gesuggereerd dat vrouwen andere talenten en vaardigheden in het politiewerk brengen, zoals meer empathie en communicatieve vaardigheden en minder gewelddadig optreden. Politievrouwen beschrijven zichzelf als beter dan hun mannelijke collega's in het helpen van vrouwen en kinderen, met name in slachtoffer-situaties. Ze beschrijven zichzelf als moederlijke verzorgers en uiten veelal een gevoel van verantwoordelijkheid ten opzichte van slachtoffers om nieuwe emotionele of psychologische schade te voorkomen (Rabe-Hemp 2009:121). Hierin nemen zij dus de verwachtingen aan die voor hen als vrouw-zijnde bestaan: verzorgend en empathisch (Rabe-Hemp 2009:125). Op die manier versterken vrouwelijke agenten traditionele concepties van genderverschillen (Rabe-Hemp 2009:126). Anderzijds proberen mannelijke agenten de compassie en emotionele steun die interacties met vrouwelijke slachtoffers vragen, te vermijden (Ehrlich 1999:119). Mannen voelen zich oncomfortabel in deze situaties niet alleen vanwege hun werk (dat wordt gezien als emotioneel 'hard'), maar ook vanwege hun mannelijkheid (en de daarbij horende emotionele gereserveerdheid).

Ondanks dat vrouwelijke agenten als een verrijking van de politiemacht kunnen worden gezien, beargumenteert Ehrlich (1999:120) dat hun vrouw-zijn ook een nadeel kan vormen in hun omgang met burgers. Onder mannelijke burgers kunnen vrouwelijke agenten enerzijds wellicht respect afdwingen door hun uniform. Anderzijds kan hun vrouwelijke uiterlijk en postuur juist nadelig werken tijdens interactie met mannelijke burgers en moeten zij alternatieve manieren vinden om situaties te controleren en autoriteit te handhaven. Door middel van stemgebruik, uiterlijk, gezichtsuitdrukkingen en lichaamshoudingen kunnen zij laten zien dat ze serieus moeten worden genomen, bijvoorbeeld door niet te glimlachen en het aan durven gaan van confrontaties. In interactie met vrouwelijke burgers kunnen vrouwelijke politieagenten zowel meer coöperatie als meer weerstand verwachten. Aan de ene kant kan het vrouw-zijn de sociale afstand verkleinen, met name bij vrouwelijke slachtoffers zoals hierboven is toegelicht. Aan de andere kant kunnen zij juist meer weerstand van vrouwelijke

burgers verwachten, omdat deze vrouwen wellicht boos worden vanwege hun onvermogen door middel van flirten of manipulatie uit een confrontatie met de politie te komen (Ehrlich 1999:120).

Tot slot stelt Rabe-Hemp (2009:122) dat vele vrouwelijke politieagenten hun vrouwelijkheid niet als doorslaggevende factor zien in hun relatie met burgers. Volgens de meeste politievrouwen is voor burgers hun taak als politieagent belangrijker dan hun vrouwelijkheid, voornamelijk vanwege de symbolische natuur van het politie-uniform in de Amerikaanse samenleving en omdat politiewerk erop is gericht burgers te beschermen en criminaliteit te bestrijden. Het politie-uniform maakt hen herkenbaar als politieagent en de omgang met burgers wordt sterker bepaald door de diensten die de politie aan burgers kan leveren dan het geslacht van de betreffende agent. Op die manier zijn fysieke verschillen, zoals aantrekkelijkheid en seksualiteit, tijdens interactie met de bevolking dus minder van belang (Rabe-Hemp 2009:122). Deze bevinding wordt ondersteund door het onderzoek van Ostermann (2003) naar vrouwelijke politiebureaus (*Comisarías de la Mujer*), die in verschillende Latijns-Amerikaanse landen zijn opgericht. Hier werken vrouwelijke politieagenten en kunnen vrouwen zaken als fysiek en seksueel misbruik aangeven (Santos 2004:30). Ostermann (2003:499) bekritiseert deze vrouwelijke politiebureaus, omdat er uit wordt gegaan van een essentialistisch beeld van vrouwelijkheid, namelijk dat vrouwen zich van nature meer identificeren met slachtoffers en meer begrip en solidariteit tonen (Ostermann 2003:473). Vanuit haar onderzoek binnen een vrouwelijk politiebureau, concludeert Ostermann (2003:497) echter het tegenovergestelde. De interactie tussen vrouwelijke politieagenten en slachtoffers wordt vooral gekenmerkt door afstand en de agente behoudt een sterke controle over de interactie. Vrouwelijkheid is ondergeschikt aan de formaliteit van het politiewerk en de aanname dat vrouwen meer betrokken zijn bij slachtoffers blijkt niet te kloppen. Deze bevindingen zijn tegenstrijdig met de bevindingen van Rabe-Hemp (2009), waarin vrouwelijke politieagenten aangeven wel meer empathie hadden voor slachtoffers. In ons onderzoek zullen we laten zien dat de bevolking verschillende belangen hecht en invullingen geeft aan vrouwelijkheid binnen de politie.

3. De politie in Guatemala: hervormingen, gender- en burgerrelaties

In de context richten we ons op de vorming van de Nationale Civiele Politie (*Policía Nacional Civil*, PNC) naar aanleiding van de vredesakkoorden en bespreken hun beleid. Vervolgens leggen we de huidige relatie tussen de PNC en de bevolking uit. We sluiten af met een bespreking van gender binnen de politie in Guatemala.

De ondertekening van de vredesakkoorden in 1996 beëindigde na 36 jaar de burgeroorlog in Guatemala en maakte ruimte voor het in gang zetten van politieke, economische en sociale hervormingen (Azpuru 1999:97). Een van de doelen van de vredesakkoorden was het versterken van publieke veiligheidsinstituties, waaronder de politie (Azpuru 1999:122). De bestaande politiemacht, de Nationale Politie (*Policía Nacional*, PN), was tijdens de burgeroorlog, samen met het leger, op grote schaal verantwoordelijk voor mensenrechtenschendingen zoals martelingen en verdwijningen (Glebbeek 2003:80). Het leger en de politie werkten nauw samen en de politie nam de militaire ethos en vorm van leidinggeven over, waartoe het gebruik van excessief geweld behoorde (Glebbeek 2003:50-51). Politiehervorming werd hierdoor als essentieel gezien voor de consolidatie van een democratisch bestuur (Glebbeek 2003:63).

De nieuw opgerichte Nationale Civiele Politie (PNC) streefde naar een niet-militaire en democratische aanpak van rechtshandhaving (Glebbeek 2001:437). De politie zou gekenmerkt moeten worden door inachtneming van het recht, deelname en representatie van de bevolking, een aanpassing aan specifieke lokale problemen, verantwoordelijkheid nemen voor daden, legitimiteit en transparantie (Glebbeek 2003:75). Ondanks deze nieuwe politiemacht, blijven misdaad en geweld in Guatemala wijdverspreid. Guatemala heeft één van de hoogste moordratio's ter wereld en de misdaadcijfers behoren tot de hoogste drie voor Latijns-Amerika (Wereldbank 2011). In een rapport van de Wereldbank (2011) worden drugshandel, jeugdgeweld en gangs en de beschikbaarheid van vuurwapens als belangrijkste oorzaken van de hoge niveaus van geweld en de criminaliteit aangeduid. Daarnaast beperken zwakke strafrechtelijke instituties de bestraffing en preventie van criminaliteit.

De PNC blijkt hierdoor niet in staat publieke veiligheid te handhaven en straffeloosheid duurt voort (Azpuru 1999:120; Benson 2008:39). Verschillende oorzaken liggen hieraan ten grondslag. Ten eerste kwamen politieagenten uit de oude politiemacht, waarin een meer repressieve vorm van ordehandhaving werd uitgeoefend, terecht in de PNC

(Glebbeek 2003:73-74). Dit komt de burgergeoriënteerde en democratische doelstellingen van de PNC niet ten goede. De structuur van de PNC blijft zeer hiërarchisch en gecentraliseerd, waarbij men zich vooral richt op rechtshandhaving in plaats van de bescherming van burgers en het beleid weinig is aangepast op lokale situaties (Glebbeek 2009:85). Op intern niveau behoudt de PNC militaire kenmerken zoals een nadruk op volgzzaamheid en discipline. Op deze manier worden ondergeschikten in een lastige positie geplaatst: wanneer zij snel beslissingen moeten nemen, kiezen zij er vaak voor niets te doen (Glebbeek 2009:85). Daarnaast blijven solidariteit tussen agenten onderling en het verzwijgen van fouten die door mede-agenten worden gemaakt onderdeel uitmaken van de politiecultuur, waardoor misdaden niet aan het licht komen. De politie is betrokken bij mensenrechtenschendingen en corruptie (Glebbeek 2003:286). Verder blijft het leger betrokken bij handhaving van interne veiligheid, hetgeen een militaire aanpak in de hand werkt en daarmee het nastreven van de bescherming van burgerrechten ondermijnt (Glebbeek 2001:452; Glebbeek 2003:50-53). Daarnaast schiet de PNC tekort wanneer het gaat om betere opleiding van politieagenten. De trainingscursus werd teruggebracht van zes naar drie maanden, wat te kort zou zijn om een nieuwe politiecultuur en democratische oriëntatie te ontwikkelen (Glebbeek 2009:87). Verder is er geen sprake van goed functionerende controlemechanismen op zowel intern als extern niveau, waardoor er weinig verantwoordelijkheid wordt getoond en straffeloosheid blijft bestaan (Glebbeek 2009:87-88). De PNC richtte zich dus vooral op kwantiteit, zoals een snelle uitbreiding van de politiemacht, ten koste van de kwaliteit, efficiëntie en professionaliteit (Glebbeek 2009:84). Tot slot is de beschikbaarheid van voldoende middelen, zoals uitrusting en salaris, een vereiste voor succesvolle politiehervormingen. Hoewel de PNC in eerste instantie nieuwe patrouillewagens, uniformen en wapens ontvingen, werd er na een aantal jaar gekort op hun budget en tegenwoordig zijn de politieagenten slecht uitgerust (Glebbeek 2009:88).

De PNC werd door de bevolking in eerste instantie enthousiast ontvangen en de verwachtingen waren hooggespannen. Na verloop van tijd bleek er echter weinig verbetering plaats te vinden en liepen spanningen tussen de politie en burgers op (Glebbeek 2003:265). Het wantrouwen van burgers jegens de politie blijft voortbestaan. De gecentraliseerde structuur van de PNC blijkt een grote belemmering voor het ontwikkelen van goede relaties met de bevolking, gezien er hierdoor weinig ruimte is voor de politie te reageren op de behoeften van de lokale bevolking (Glebbeek 2009:88-89). Als gevolg hiervan, maar mede ook door de woede en gewelddadigheid jegens de politie onder burgers, onderneemt de politie

laat of zelfs geen actie. Daarnaast verslechtert deze structuur de infrastructuur en omstandigheden op het politiebureau, doordat een gebrek aan bijvoorbeeld benzine, patrouillewagens en telefoonlijnen niet wordt aangevuld (Glebbeek 2009:89). Ook dit komt de reactiviteit en dienstverlening van de PNC niet ten goede. Glebbeek (2009:93-94) concludeert dat werkelijke verbetering binnen de PNC gaat over een verandering van waarden, cultuur en structuur en dat enkel betere salarissen, uitrusting en training niet voldoende zijn. Om de relaties tussen de politie en de bevolking te verbeteren, werden er lokale veiligheidsraden (*juntas locales*)⁶ gecreëerd waarin de politie en de gemeenschap samen zouden komen om over lokale veiligheidsproblemen en –oplossingen te praten (Glebbeek 2009:89). Desalniettemin ontstaat er als reactie op het voortdurende geweld en de onveiligheid onder grote delen van de bevolking steun voor politici met een *mano dura* beleid, ofwel een hardhandige en militaire aanpak van misdaad (Azpuru 1999:120).

Naast een democratische en niet-militaire oriëntatie, werd in het beleid van de PNC tevens vastgelegd dat politieagenten gelijk zijn en dat mannen en vrouwen gelijk worden behandeld. Daarnaast zou de samenstelling van de PNC een afspiegeling moeten zijn van de populatie (Verenigde Naties 1996; Glebbeek en Van Gijssel 2011:11). Glebbeek (2003:163; 2001:441) vertelt ons echter dat vrouwelijke agenten een minderheid vormen binnen de PNC, namelijk een percentage van tien procent tussen het jaar 2006 en 2007 (Juárez Aristondo 2007:46, 55).

Het beleid over taakverdelingen binnen de PNC verschilt van de PN. Zo kregen vrouwen vóór de burgeroorlog vooral administratieve taken toegewezen, terwijl zij nu ook taken op straat toebedeeld krijgen. Glebbeek (2001:441-442) en Juárez Aristondo (2007:46-47, 55-56) beweren dat vrouwelijke agenten echter nog vaak verantwoordelijk worden gehouden voor stereotiepe vrouwelijke taken, zoals het schoonmaken van het politiebureau, administratieve taken en de zorg voor een slachtoffer. Uit onderzoek van Glebbeek en Van Gijssel (2011:7) blijkt dat zowel mannelijke en vrouwelijke agenten denken dat dit komt doordat vrouwen beschikken over een minder fysieke kracht en meer bedreven zijn in sociale zorg en zorgvuldiger in de administratieve taken. Tevens is er bekend dat vrouwelijke agenten vooral lage posities toegewezen krijgen (Juárez Aristondo 2007:46).

Politieagenten bij de PNC leven met elkaar samen op het politiebureau. Zij moeten meerdere dagen achter elkaar bereikbaar zijn, slapen tijdens hun dienst in barakken en mogen het politiebureau vaak niet verlaten. Op deze manier brengen zij dus veel tijd door op het

---

⁶ Deze lokale veiligheidsraden heten tegenwoordig Burgercomités voor Veiligheid (*Comisiones de Seguridad*).

politiebureau, waardoor een goede omgang met collega's van groot belang is. Daarnaast zorgt deze regeling ervoor dat agenten weinig privacy hebben en geeft het meer gelegenheid tot problemen als seksuele intimidatie (Glebbeek 2003:164; Juárez Aristondo 2007:50-53).

Niet alleen binnen de politie zelf, maar ook in de relatie tussen de politie en de bevolking speelt gender een rol. Glebbeek en Van Gijsel (2011:12) stellen dat veel waarden en maatstaven die volgens politieagenten zelf belangrijk zijn in hun werk verwijzen naar de behandeling van de bevolking en tevens dat deze waarden worden geassocieerd met vrouwen. Voorbeelden hiervan zijn rechtvaardigheid, tact, kennis, manieren en nederigheid. Vermeende mannelijke kwaliteiten, zoals fysieke kracht, werden niet genoemd als waardevol in politiewerk. Daarentegen werden mannelijke agenten, ten opzichte van hun vrouwelijke collega's, juist als minder tactvol, zorgzaam en eerlijk gezien en meer corrupt (Glebbeek en Van Gijsel 2011:10). Vrouwelijke eigenschappen, worden binnen de politie dus als waardevoller voor politiewerk geacht dan mannelijke eigenschappen. De vraag die rest, is welke eigenschappen de bevolking toeschrijft aan een goede agent en of deze eigenschappen worden geassocieerd met mannelijke of vrouwelijke agenten.

3.1. De organisatie van de politie in Antigua

Ons onderzoek hebben wij uitgevoerd in Antigua, de derde stad van Guatemala en één van de meest toeristische steden in het land. Mede vanwege de relatieve grootte van de stad en het toerisme, bestaat de PNC in Antigua uit verschillende afdelingen. We bespreken hier kort de afdelingen die het meest relevant zijn voor ons onderzoek. Ten eerste is er het hoofdpolitiebureau (*comisaría*) van het departement Sacatepéquez buiten het centrum van Antigua. Hier voert men de administratieve taken van de politie uit en bevinden zich de kantoren. Vlakbij het hoofdpolitiebureau bevindt zich ook het bureau *Plan Cuadrante*, die zich verantwoordelijk houdt voor de veiligheid op straat en alleen te vinden is in Guatemala-Stad, Quetzaltenango en Antigua. De strategie van *Plan Cuadrante* is de stad te verdelen in verschillende blokken (*cuadras*) waarin patrouilles surveilleren, om op die manier betere diensten te verlenen en de samenwerking met de bevolking te verbeteren.⁷ Op het bureau van *Plan Cuadrante* kan men tevens aangifte doen. In het noorden van de stad bevindt zich het Bureau voor Slachtofferhulp (*Oficina de Atención a la Víctima*). Dit bureau is gericht op huiselijk geweld en geweld jegens kinderen, maar men kan er ook terecht om reguliere aangiften te doen. In ditzelfde gebouw bevindt zich de afdeling Misdadpreventie

---

⁷ Folder *Plan Cuadrante de Seguridad Preventiva Antigua Guatemala*, promotiemateriaal.

(Prevención del Delito), waartoe ook de subafdeling Burgerrelaties (*Sección de Relaciones Comunitarias*) behoort. Deze subafdeling probeert de relaties met de bevolking in Antigua te verbeteren, onder andere door vergaderingen te organiseren met burgercomités. Tot slot bevindt zich in het centrum van Antigua het gebouw van de Toeristenpolitie (*Politur*). Hoewel we hebben gesproken met enkele agenten van de Toeristenpolitie, ligt de nadruk van ons onderzoek echter op de andere afdelingen van de PNC.

Met de naar voren gebrachte theoretische achtergrond over gender, de politie en haar relaties met de bevolking en de context waarin wij ons onderzoek hebben uitgevoerd, hebben wij een kader geschetst van waaruit wij onze resultaten zullen interpreteren en verbanden zullen leggen met de theorie. We zullen beginnen met een bespreking van de percepties van de bevolking over de PNC.

4. Percepties van de bevolking over de PNC en de omgang tussen de politie en de bevolking – door Lisa Jansen

In 2012 zijn er in Guatemala 194 politieagenten van de PNC opgepakt wegens verschillende misdrijven. Half maart 2013 staat de teller op 62, zo kopt de *Prensa Libre*.⁸ Hoewel de kranten regelmatig berichten over politieagenten die betrokken zijn bij drugshandel of geïntegreerd zijn in het criminele circuit en de politie over het algemeen een slecht imago heeft, blijken de percepties over de PNC en de ervaringen en omgang met politieagenten veel genuanceerder. In het eerste deel van dit hoofdstuk worden de verwachtingen over de rol en taken van de PNC als institutie in de samenleving besproken. Hierin wordt ook de discrepantie die bestaat tussen deze ideale en de werkelijke situatie genoemd in de vorm van punten waarop de PNC zou kunnen worden verbeterd. In het tweede deel zal de focus liggen op de lokale situatie in Antigua. Naast een bespreking van de eigenschappen die van individuele agenten worden verwacht en gewaardeerd, zal ik ingaan op de manier waarop politieagenten in Antigua de bevolking behandelen en andersom en hoe dit contact door de bevolking wordt gewaardeerd.

4.1. Verwachtingen van de PNC in de samenleving

De rol van de politie in de Guatemalteekse samenleving is volgens mijn informanten bovenal het voorkomen van misdaad en de bevolking veiligheid bieden. Deze taak van de politie zou volgens meerdere informanten meer preventief moeten zijn. Ze moeten niet alleen veiligheid bieden wanneer er een probleem is (reactief), maar ook proberen te vermijden dat er conflicten binnen de bevolking ontstaan. Opvallend is dat een aantal informanten tevens de verantwoordelijkheid van burgers aangeeft wanneer het gaat om veiligheid. De bevolking zou contact moeten opnemen met de politie vóórdát een misdrijf gepleegd is om zo te kunnen bijdragen aan veiligheid. Claudia, lid van het Burgercomité voor Veiligheid, zegt hierover:

Wanneer we iets zien (...) wat ons niet normaal lijkt, bijvoorbeeld iemand die meubels uit een huis haalt of een onbekend gezicht, bellen we de politie. Het is

---

⁸ Prensa Libre (2013) En tres meses del 2013 se han capturado a 62 agentes policiales.

http://www.prensalibre.com/noticias/justicia/meses-capturado-agentes-policiales_0_883711762.html, bezocht op 19-05-2013.

hun taak te komen en te praten met deze personen, hen om een uitleg vragen om te weten of ze werkelijk in dat huis wonen en of dat werkelijk hun meubels zijn.⁹

Enkele informanten geven het belang van dienstverlening aan. ‘Politieagenten moeten met elke burger in elke situatie kunnen samenwerken en hun diensten verlenen’¹⁰, aldus Alvaro, de voorzitter van een comité dat zich bezighoudt met lokale ontwikkeling en toerisme (*Comité Autogestión Turística*, CAT). Bovengenoemde taken zijn vrijwel conform de missie van *Plan Cuadrante*, waarin de nadruk wordt gelegd op preventieve veiligheid en in een folder wordt beschreven als: ‘het aanbieden van een betere dienstverlening met betrekking tot burgerveiligheid door middel van een uitstekende relatie en samenwerking tussen burger, PNC en andere staatsinstituties en de civiele maatschappij’.¹¹ Deelname van de bevolking en de interactie tussen de politie en bevolking bepaalt volgens Leighton (1991:495) inderdaad een groot deel van het succes van het politiewerk wanneer wordt gewerkt vanuit een burgergeoriënteerde aanpak. In de volgende paragraaf zal ik dieper ingaan op hoe dit streven naar een wederkerige relatie is vormgegeven in Antigua. Ten slotte is tweemaal genoemd dat wanneer er een telefoontje binnenkomt, de politie zich direct naar de plaats van conflict moet begeven en niet eerst een half uur wacht, zoals dat nu gebeurt. Dit is opvallend, omdat deze twee informanten hiermee als enigen nadrukkelijk hun ongenoegen met het huidige functioneren van de politie uiten. Doordat deze taak expliciet wordt benoemd, lijkt het er op dat de politie niet altijd haar taken en functies uitvoert zoals wordt verwacht en er een discrepantie bestaat tussen hetgeen de politie volgens de bevolking zou moeten doen en in werkelijkheid doet.

De punten waarop de PNC zou kunnen worden verbeterd komen dan ook sterk naar voren wanneer informanten spreken over taken en functies van de politie. Hier noem ik nogmaals dat deze nadruk op de verbeteringspunten wellicht is beïnvloed door het feit dat mijn informanten regelmatig contact hebben met de politie. Zij weten hierdoor meer over de institutie en zouden dus andere informatie kunnen onderstrepen dan burgers die weinig contact hebben met de politie. Een veelgenoemd verbeteringspunt is meer en beter onderwijs voor agenten. Alvaro, de voorzitter van CAT, geeft aan dat universitaire scholing zeer

---

⁹ Interview met Claudia 12-04-2013.

¹⁰ Interview met Alvaro 11-04-2013.

¹¹ Folder *Plan Cuadrante de Seguridad Preventiva Antigua Guatemala*, promotiemateriaal.

belangrijk is: ‘Enkele [agenten] studeren nu aan de universiteit, bijvoorbeeld criminologie. Het zijn er erg weinig, maar deze weinigen markeren het verschil’.¹² Het gaat echter niet alleen om universitaire scholing, maar ook om kennis over wapengebruik, wetgeving en het land en de cultuur van Guatemala. In het laatste geval gaat het dus om het creëren van cultureel bewustzijn, bijvoorbeeld door onderwijs in genderthematiek om *machismo* te vermijden en bestrijden. Op de betekenis van *machismo* voor de PNC zal in de volgende hoofdstukken dieper in worden gegaan. Ook de lokale context zou in acht moeten worden genomen. Dat het beleid weinig is aangepast aan lokale situaties is reeds door Glebbeek (2009:85) aangegeven. De bevolking onderstreept dit en geeft aan dat de politie zich meer zou moeten aanpassen aan specifieke lokale problemen. Zo vertelde Javier, lid van het Burgercomité voor Veiligheid, dat in Antigua relatief weinig geweld plaatsvindt in vergelijking met andere gebieden in Guatemala en burgers niet als criminelen zouden moeten worden behandeld.

Naast scholing en aanpassing aan de lokale context, wordt door Javier ook het belang van supervisie aangegeven. Hij zegt hierover: ‘Wanneer een agent corrupt is, verplaatsen ze hem naar een andere plek. Maar als hij niet wordt gecontroleerd, zal hij op die andere plek hetzelfde gaan doen’.¹³ Controle op intern en extern niveau is dus belangrijk om te voorkomen dat werknemer en werkgever niet in corruptie vervallen. Verder zouden er meer agenten moeten zijn. Dit heeft een directe invloed op de dienstverlening van de politie, omdat door een gebrek aan politieagenten niet voldoende kan worden gereageerd op de behoeften van de bevolking. Tijdens een bijeenkomst tussen politieagenten van de afdeling Misdaadpreventie en onder andere leden van het Burgercomité voor Veiligheid, wordt hierop door het hoofd van deze afdeling fel gereageerd. Het komt erop neer dat hij niet meer wil horen dat men meer agenten wil, omdat dit beperkingen zijn van bovenaf waar hij niets mee kan. Dit is opvallend, omdat voor de meerderheid van de verbeteringspunten die zijn genoemd, geldt dat deze niet door de PNC zelf kunnen worden uitgevoerd, maar dat er initiatieven vanuit de regering moeten komen. Voorbeelden hiervan zijn een betere uitrusting en middelen, waaronder patrouillewagens, en hogere salarissen. Een betere opleiding, beschikbaarheid van voldoende middelen en goede controlemechanismen vormen een deel van de vereisten die door Glebbeek (2009) worden genoemd voor succesvolle politiehervormingen.

---

¹² Interview met Alvaro 11-04-2013.

¹³ Interview met Javier 05-04-2013.

Evenals een gebrek aan personeel, belemmert ook een gebrek aan middelen het functioneren van de politie. Een aantal informanten gaf aan dat de politie bijvoorbeeld niet kan worden bereikt, omdat de telefoonlijnen bezet zijn. Dit beïnvloedt vanzelfsprekend het contact tussen de politie en de bevolking, waar ik later op terugkom. Een aantal informanten geeft inderdaad de rol van de overheid aan in het verbeteren van de PNC. Volgens hen doen politieagenten doen hun werk soms wel goed, maar wordt er geen vervolg gegeven aan hun handelingen door het gerechtshof. De politie pakt een misdadiger wel op, maar die wordt later vrijgelaten door bijvoorbeeld een gebrek aan rechters. Het slecht functioneren van de PNC wordt dus tevens gewijd aan het slecht functioneren van de overheid. ‘Solo habla, hace nada’ [Men praat alleen, maar doet niets]¹⁴, zegt een voormalig lid van het Burgercomité voor Veiligheid over de Guatemalteekse politiek. De overheid wordt veelal gezien als corrupt, waarin ambtenaren kiezen voor persoonlijk gewin en weinig diensten verlenen.

Wanneer we kijken naar het beeld van de politie is dit vergelijkbaar met het beeld van de overheid, wat overeenkomt met de bevinding van Cao en Solomon Zhao (2005:410), namelijk dat het vertrouwen in de politie in verband staat met het vertrouwen in het rechtssysteem en de politiek. Een gebrek aan vertrouwen in of zelfs afwijzing van de politie zijn kenmerkend voor het beeld wat in Antigua over de politie bestaat. Alvaro zegt over het imago van de politie: ‘Nieuwsberichten op nationaal niveau zijn erg slecht. Ze vertellen dat veel agenten betrokken zijn bij misdaad, ontvoeringen, afpersingen, moord, het zijn illegalen’.¹⁵ Een aantal informanten geeft aan dat de bevolking vaak bang is voor de politie, wat mede moet worden begrepen vanuit de geschiedenis van de burgeroorlog. De gebreken op het gebied van misdaadbestrijding en de voortdurende corruptie lijken dus een negatieve invloed te hebben op het vertrouwen in de politie, hetgeen wordt ondersteund door Koonings en Kruijt (2007).

Hoewel het algemene beeld van de politie negatief is, geeft een aantal informanten aan dat het beeld dat iemand heeft van de politie afhangt van zijn ervaringen. Veel informanten geven aan dat hun indruk van de politie goed is, omdat ze goede relaties met de politie hebben. Dit ondersteunt de bevinding van Bradford, Jackson en Stanko (2009:20-21) waarin zij aangeven dat onder meer positieve ervaringen het vertrouwen in de politie kunnen verbeteren. Daniel, die de afdeling Misdaadpreventie helpt met het coördineren van verschillende projecten, heeft echter een zeer negatieve ervaring met de politie gehad. Ruim

---

¹⁴ Interview met Lucia 01-03-2013.

¹⁵ Interview met Alvaro 11-04-2013.

tien jaar geleden is een gewapend overval gepleegd in zijn praktijk, waarbij een pistool tegen zijn hoofd werd gezet. Meteen na het overval ging hij naar buiten en sprak twee agenten aan die voor zijn huis stonden, maar zij zeiden geen tijd te hebben, waaruit hij de conclusie trok dat deze agenten de dieven beschermden. Ondanks deze negatieve ervaring, benadrukt hij dat volgens hem niet de hele institutie slecht is. Hoewel Hillard (in Skogan 2006:99) stelt dat één negatieve ervaring met de politie alle positieve ervaringen teniet kan doen, gaat deze theorie in dit geval niet op. Daniel heeft echter regelmatig contact met de politie en ondersteunt hen, welke positie niet vergelijkbaar is met die van ‘gemiddelde’ burgers, over wie Hillard (in Skogan 2006:99) uitspraak doet. De meerderheid van mijn informanten deelt de mening van Daniel, namelijk dat men niet moet generaliseren: ‘Er zijn zeer goede politieagenten en er zijn anderen die de institutie beschamen’¹⁶, aldus een medewerkster van het Openbaar Ministerie.

Door het maken van onderscheid tussen de institutie – die over het algemeen negatief wordt beoordeeld – en de politieagenten die deze institutie vormen, maar ook door verschil te maken tussen agenten onderling, wordt de institutie niet als geheel verworpen, maar legt men nadruk op het individu en het verbeteren van ‘slechte’ agenten door bijvoorbeeld cursussen en training. Op die manier wordt mentaal gezien ruimte gecreëerd om de relatie tussen de bevolking en de politie te verbeteren door lokale initiatieven en samenwerking. Om een volledig beeld te krijgen van de relatie tussen de politie en de bevolking, zal ik daarom van de tot nu toe besproken algemene situatie van de PNC toespitsen op het lokale niveau van Antigua en het contact tussen politie en burgers, waarin ik mede in zal gaan op hoe een deel van de samenwerking op lokaal niveau wordt vormgegeven.

4.2. Communicatie en omgang tussen de politie en de bevolking in

Antigua

Tot dusver heb ik laten zien dat de rol die de politie volgens de bevolking in de samenleving zou moeten vervullen niet volledig overeenkomt met de werkelijke rol die zij innemen, hetgeen het vertrouwen in de politie doet afnemen. Ik zal nu onder meer laten zien hoe deze macro-situatie het contact tussen de politie en de bevolking en de waardering van dit contact op lokaal niveau beïnvloedt. Ik bespreek de percepties over goede en slechte agenten, om daarna te kijken in hoeverre deze kwaliteiten van politieagenten terugkomen in het werkelijke contact, waarbij ik een onderscheid maak tussen het merendeel van mijn informanten die

---

¹⁶ Interview met Maria 03-04-2013.

regelmatig contact heeft met de politie en de rest van de bevolking. Op deze manier verduidelijk ik de rol en betekenis van de politie in Antigua.

Zoals ik in de vorige paragraaf naar voren heb gebracht, wordt de politie gezien als een dienstverlenende institutie. De eigenschappen van goede politieagenten zijn dan ook elk eigenschappen die deze dienstverlening ten goede komen. Een goede politieagent is volgens mijn informanten iemand die goed is opgeleid en professioneel is, hetgeen ook wordt gezien als een punt waarop de politie zich als institutie zou moeten verbeteren. Daarnaast wordt toewijding door een aantal informanten genoemd als waardevol voor een goede agent. Volgens hen werken vele agenten in de politie vanwege economische noodzaak. Om een goede dienst te verlenen aan de bevolking en hun dienstverlening te verbeteren, moet een agent echter hart hebben voor zijn werk. Geen toewijding of ongedisciplineerdheid werden toegeschreven aan slechte agenten. Alvaro zegt hierover:

Het zijn instituties die diensten verlenen, dus zij moeten deze toewijding hebben. Want als ze dat niet hebben, kunnen ze beter stoppen met hun politiewerk. Het is net als met brandweermannen, als een brandweerman zijn diensten niet verleend in een noodgeval, wat doet hij daar dan?¹⁷

Een goede agent zou daarnaast eigenschappen moeten bezitten die zorgen voor een goede behandeling van de bevolking. Zo is het belangrijk dat politieagenten goede personen zijn, wat betekent dat ze waarden hebben en welopgevoed zijn. Hiertoe behoort dat zij onpartijdig, betrouwbaar, eerlijk en niet corrupt zijn. Zij moeten geen criminelen helpen, niet stelen en mogen geen strafblad hebben, legt een informante uit. Slechte politieagenten zijn dan ook bovenal agenten die corrupt zijn; die stelen, manipuleren, geld innen van de bevolking of bijvoorbeeld betrokken zijn bij drugshandel. Naast niet corrupt zijn, is tevens respectvol zijn een belangrijke eigenschap, zowel naar andere agenten als naar de bevolking. Alvaro zegt hierover:

Politieagenten zullen een diversiteit aan karakteristieken en reacties tegenkomen, maar ze moeten deze verschillende gedragingen beantwoorden.

---

¹⁷ Interview met Alvaro 11-04-2013.

Respect is het kunnen accepteren van dingen die niet overeenkomen met wat je wilt horen.¹⁸

Geen respect hebben voor de bevolking maken van een agent dan ook een slechte agent. Het vernederen van de bevolking en het misbruiken van autoriteit kenmerken een gebrek aan respect, aldus Daniel. Dit ondersteunt de bevinding van Tyler (in Bradford, Jackson en Stanko 2009:23), die stelt dat wanneer burgers een respectvolle en waardevolle behandeling ontvangen, zij hun ervaring met de politie als positief beoordelen. Verder moet een politieagent goede menselijke relaties hebben en weten hoe ze mensen moeten behandelen. Een informant zegt hierover: 'Iemand bij wie ik me goed voel, dat is nog belangrijker dan dat ik me veilig voel'.¹⁹ Tot deze goede menselijke relaties behoren verschillende eigenschappen, zoals vriendelijkheid, wat zeker belangrijk is wanneer het gaat om slachtofferhulp. Daarnaast zou een agent communicatief en verzoenend moeten zijn. Zij moeten een probleem vergemakkelijken en proberen op te lossen en het niet ingewikkelder maken. Opvallend is dat Daniel niet de nadruk legt op vriendelijkheid, maar op karakter. Dit betekent dat een agent kordaat is, weet hoe een bepaalde persoon te behandelen naargelang de situatie en in de positie staat om beslissingen te nemen. Dat de agent bijvoorbeeld bij de behandeling van een misdadiger zegt: 'Goed, kalmeert u nu, of ik doe u handboeien om'.

Hoe zijn de bovengenoemde kwaliteiten van politieagenten zichtbaar in de omgang met de bevolking? De respectvolle wederzijdse behandeling die als belangrijk wordt gezien, is over het algemeen zichtbaar in de communicatie met de bevolking. Wanneer aangiften worden gedaan of politieagenten worden benaderd op straat, spreekt de bevolking hen bijvoorbeeld aan met 'excuseert u mij' en bedankt men de agent wanneer het contact wordt afgerond. Politieagenten hebben over het algemeen een zakelijke aanpak, maar er zijn veel nuances. Tijdens het doen van aangiften bijvoorbeeld stellen agenten soms zeer korte vragen, kijken zij nors en tonen weinig interesse en de andere keer maken ze informele praatjes met degene die aangifte doet en glimlachen vriendelijk. De manier waarop politieagenten burgers behandelen, hangt volgens mijn informanten dan ook af van de agent als individu. Wanneer een agent bijvoorbeeld goed opgeleid en beschaafd is, zouden ze de bevolking vriendelijk en respectvol behandelen. Een politieagent stelde echter dat de meeste politieagenten het niet leuk vinden om met mensen te praten en met een strak, nors gezicht op straat staan zonder iets

---

¹⁸ Interview met Alvaro 11-04-2013.

¹⁹ Interview met Adrian 15-04-2013.

te zeggen. Deze houding was inderdaad kenmerkend voor het merendeel van de politieagenten die op straat surveilleerden. Op straat lijken de eigenschappen die van goede agenten worden verwacht dan ook minder zichtbaar dan op het politiebureau, wanneer er bijvoorbeeld aangiften worden gedaan. Daarnaast zijn een aantal van de eigenschappen van goede agenten niet direct zichtbaar in de communicatie, zoals onpartijdigheid en niet corrupt zijn. Op die manier zou het dus kunnen zijn dat hoewel het werkelijke contact op zich redelijk positief is, het negatieve beeld dat over de politie bestaat desondanks weinig verandert.

Daarnaast heeft de bevolking over het algemeen weinig contact met de politie. Politieagenten van *Plan Cuadrante* blijven veelal in hun patrouillewagens, waardoor (spontaan) contact op straat nauwelijks voorkomt. Bovendien bevinden het hoofdpolitiebureau en het bureau van *Plan Cuadrante* zich buiten het centrum van Antigua. Het Bureau voor Slachtofferhulp bevindt zich weliswaar in het centrum, maar niet op een centrale plek. De locaties waar aangiften kunnen worden gedaan zijn dus relatief weinig zichtbaar. Over het algemeen wordt de politie gecontacteerd wanneer er een probleem is, zoals een diefstal, ongeluk of geluidsoverlast. Een informante die niet met de politie samenwerkt, geeft aan dat afhankelijk van het probleem de politie wel of niet wordt gebeld. Weinig vertrouwen en het beeld dat de politie te laat reageert op telefoontjes, maken dat burgers na een diefstal op basis van de ernst ervan een afweging maken of ze de politie bellen of zelf de dief berechten. Wantrouwen zorgt er al met al voor dat er weinig beroep wordt gedaan op de diensten van de politie, zoals hulp vragen, hetgeen ook door Cao en Solomon Zhao (2005:404) is bevonden. De hoeveelheid contact beïnvloedt andersom ook het vertrouwen in de politie. Enkele informanten die zelden contact hebben met de politie en weinig beroep doen op haar diensten, geven aan weinig vertrouwen te hebben in de institutie. Dit ondersteunt de theorie van Schneider (1999:354), die stelt dat een gebrek aan wederzijdse communicatie het gevoel van frustratie, wanhoop en apathie onder burgers vergroot.

Zoals genoemd heeft de meerderheid van mijn informanten echter regelmatig contact met de politie en zij waarderen dit contact over het algemeen meer dan diegenen die in hun werkzaamheden geen frequent contact met de politie hebben. Een lid van de overkoepelende Veiligheidsraad in Antigua (*Mesa de Seguridad*) zegt over de samenwerking tussen hen en de politie:

Het is wederkerig. De informatie komt en gaat met de samenwerking. Wij geven een probleem door dat speelt in de gemeente en de PNC kan optreden om deze problematiek op te lossen.²⁰

Dat een wederkerige relatie tussen politie en bevolking het streven is (Glebbeek 2003:55), wordt in deze opmerking nogmaals onderstreept. De meeste informanten waarderen het contact met de politie vanwege deze wederzijdse communicatie, maar ook omdat zij respectvol zijn behandeld door politieagenten. Claudia, die lid is van het Burgercomité voor Veiligheid, geeft aan: ‘Wij hebben het geluk dat de agenten die hier [in Antigua] werken, goede agenten zijn. Zij steunen ons heel erg’.²¹ Zelf benaderen zij agenten ook op een respectvolle manier, gezien zij hen om hulp of steun vragen. Volgens sommige informanten hangt de behandeling van een agent samen met hoe de burgers de agent behandelen. Claudia zegt hierover:

Als ik een corrupt persoon ben en ik een politieagent slecht behandel, zal ik een gelijke reactie terugkrijgen. Dus ik probeer altijd respectvol te zijn om ook een gelijk respect te ontvangen.²²

Het positieve contact zoals is beschreven door de meerderheid van mijn informanten, wordt zichtbaar in de bijeenkomsten tussen hen – als leden van het Burgercomité voor Veiligheid – en de politie. De leidinggevende politieagenten schudden de aanwezigen de hand bij binnenkomst en maken een praatje met hen. Tijdens de vergadering benadrukken zij hun waardering voor de inbreng van suggesties om hun werk te verbeteren. De aanwezigen stellen vragen en leggen problemen voor. De agenten laten hen uitpraten en beantwoorden hun vragen, geven aan dat zij graag een zo goed mogelijke dienst willen verlenen, maar leggen ook uit dat bepaalde zaken buiten hun macht liggen, zoals eerder is genoemd. De omgang is vriendelijk en wordt gekenmerkt door wederzijds respect. Naast deze bijeenkomsten, organiseren de agenten van de afdeling Burgerrelaties activiteiten en projecten om toenadering te zoeken met de bevolking, zoals het geven van lezingen op scholen en het uitdelen van schoolspullen (zie bijlage 2). Met deze nadruk op activiteiten met kinderen en

---

²⁰ Interview met Fernando 06-04-2013.

²¹ Interview met Claudia 12-04-2013.

²² Interview met Claudia 12-04-2013.

jongeren proberen de agenten het beeld wat ze van huis uit meekrijgen over de politie, namelijk dat zij corrupt is, te veranderen. Hoewel ze met deze activiteiten wel een groter publiek bereiken dan met bovengenoemde bijeenkomsten, moet in de praktijk blijken in hoeverre deze activiteiten een mentaliteitsverandering teweeg brengen en werkelijk invloed hebben op de omgang met de politie. Daniel geeft aan dat deze projecten zeker een positieve bijdrage leveren, maar wijst er ook op dat er meer nodig is voor diepgaande veranderingen:

De projecten (...) dragen zeker bij aan de imagoverbetering van de politie, maar de volgende dag verschijnt er in de pers: ‘Vier politieagenten opgepakt wegens cocaïnebezit’. En wat gebeurt er met de goede nieuwsberichten? Die worden niet gepubliceerd, dat is het probleem.²³

Zoals ik reeds heb aangegeven behoudt de politie, ondanks dat het contact met de bevolking redelijk positief is, een slecht imago. Dit lijkt in het verlengde te liggen van de theorie van Skogan (2006), waarin hij stelt dat slechte ervaringen met de politie het vertrouwen in de politie sterker beïnvloeden dan goede ervaringen. In dit geval gaat het echter niet om werkelijke negatieve ervaringen, maar om negatieve publicaties, die meer invloed hebben op het vertrouwen in de politie dan goede ervaringen. Wanneer daarbij in wezen al weinig contact is met de politie, lijkt het waarschijnlijk dat deze goede ervaringen gemakkelijk teniet kunnen worden gedaan.

Al met al zijn de voornaamste rollen van de politie het voorkomen van misdaad en bieden van veiligheid. Deze rollen wordt echter niet naar verwachting van de bevolking uitgevoerd, grotendeels doordat de PNC op institutioneel niveau niet optimaal functioneert, zo blijkt uit de genoemde verbeteringspunten. Dit zorgt er mede voor dat de bevolking over het algemeen een slecht beeld heeft van de PNC, waardoor de bevolking weinig beroep doet op hun diensten en er weinig contact tussen de politie en de bevolking is. Hierdoor neemt de betekenis van de politie in de samenleving af. Desalniettemin wordt er in Antigua – alhoewel door een selecte groep burgers die samenwerken met de politie – gewerkt om de betekenis van de politie voor burgers te vergroten. Dit doen zij door middel van bijeenkomsten met de politie waarin men praat over hoe de politie de uitvoering van hun taken en functies kan verbeteren en de bevolking beter van dienst kan zijn, maar ook door middel van projecten om toenadering te zoeken met de bevolking om het imago van de politie te verbeteren. In deze

---

²³ Interview met Daniel 03-04-2013.

situaties van contact zijn de eigenschappen die agenten volgens de bevolking zouden moeten hebben, zoals respectvol zijn en vriendelijkheid, meer zichtbaar dan in bijvoorbeeld de communicatie met de bevolking op het politiebureau, mede waardoor diegenen die samenwerken met de politie het contact meer waarderen.

5. De rol en betekenis van vrouwelijke agenten volgens de bevolking – door Lisa Jansen

Wanneer ik Claudia, een lid van het Burgercomité voor Veiligheid, vraag naar de karakteristieken van vrouwelijke agenten, antwoordt ze mij na een diepe zucht:

U dringt erg aan op de kenmerken van vrouwen en mannen. Ik denk dat [politieagenten] daarom een uniform gebruiken. Ik denk dat zij naar gelijkheid zoeken. Ze weerspiegelen gelijkheid, gelijk gedrag, rechten en plichten, mannen en vrouwen.²⁴

Deze opmerking is interessant omdat er in doorklinkt dat het thema gender van ondergeschikt belang is wanneer we met burgers spreken over de politie in Guatemala. De grote meerderheid van degenen met wie ik heb gesproken, kon veel vertellen over de rol en betekenis van de politie, maar minder over haar vrouwelijke agenten. Ik denk dat dit niet alleen te maken heeft met het kleine aantal vrouwelijke agenten, maar dat dit ook moet worden begrepen vanuit de context waarin de politie nog altijd angst inboezemt en een slecht imago heeft. Hoewel het thema gender geen hoofdrol speelt in de relatie tussen burgers en de politie, schrijven veel informanten wel bepaalde eigenschappen toe aan vrouwelijke agenten, waaruit tevens voorkeuren voor de uitvoering van bepaalde taken en functies voortvloeien en de waardering van de aanwezigheid van vrouwelijke agenten zal blijken. In dit hoofdstuk zullen deze positieve en negatieve eigenschappen, voorkeuren voor de uitvoering van bepaalde taken en functies en de waardering van vrouwelijke agenten worden besproken om op deze manier begrip te krijgen over de rol en betekenis die de bevolking toekent aan vrouwelijke agenten.

Aan vrouwelijke agenten worden voornamelijk eigenschappen toegeschreven die de dienstverlening aan de bevolking ten goede komen. Zo zijn vrouwelijke politieagenten volgens een aantal informanten vriendelijk, eerlijk en minder geneigd tot corruptie. Laatstgenoemde toont op een subtiele manier het *marianismo*-perspectief waarbij vrouwen moreel superieur zijn aan mannen (Ehlers 1991:3). Ook zouden vrouwelijke politieagenten

---

²⁴ Interview met Claudia 12-04-2013.

fijngevoeliger en tactvoller zijn. Vanwege deze eigenschappen zouden vrouwen dan ook voornamelijk beter zijn dan mannen wanneer het gaat om het helpen van (vrouwelijke) slachtoffers, bijvoorbeeld van huiselijk geweld. ‘Een vrouw is een beetje meer menselijk en heeft een betere perceptie over de behandeling van personen’²⁵, aldus Alvaro. Hier wordt dus de stereotiepe vrouwelijke eigenschap van zorgzaamheid onderschreven (Batres Méndez, Recinos del Cid en Dumani Sáenz 2002:17; Juárez Aristondo 2007:16-17). Een aantal informanten noemt bovendien dat vrouwelijke agenten nauwkeuriger en gedetailleerder zouden werken. Vanwege deze geordendheid, zouden zij beter zijn in administratief werk. Daarnaast wordt regelmatig aangegeven dat vrouwelijke agenten meer toegewijd zouden dan hun mannelijke collega’s. Hierbij gaat het ten eerste om toewijding aan hun werk in het algemeen. Waar mannen hun werk loslaten wanneer hun dienst erop zit, neigen vrouwen er vaak naar zich bezig te blijven houden met werk wanneer ze naar huis gaan, zo stelt een informante. De bovengenoemde positieve eigenschappen, zoals fijngevoeligheid en nauwkeurigheid, zijn echter ook uitingen van toewijding.

Niet alleen bepaalde eigenschappen van vrouwelijke agenten, maar ook het vrouw-zijn op zich is van betekenis in het contact met de bevolking. Zij wekken meer vertrouwen dan mannelijke agenten en veel informanten geven aan dat een vrouwelijk slachtoffer en een vrouwelijke agent elkaar beter begrijpen, vanwege hun positie als vrouw. Javier, lid van het Burgercomité voor Veiligheid, legt uit:

Wat kan je als man aangeven buiten een diefstal of aframmeling? Ik weet het niet, dit zijn geen dingen die zo beschamend zijn om te zeggen als te zijn aangevallen of misbruikt. Wanneer zij het vertelt aan een man zal hij ernaar luisteren, maar het is niet hetzelfde als wanneer zij het aan een vrouw vertelt, die zal meer begripvol zijn.²⁶

Volgens Pablo, werkzaam bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken, is het daarom belangrijk dat een vrouwelijke agent vrouwelijke burgers helpt: ‘Wat je nodig hebt is de troost van iemand die emotioneel gezien hetzelfde zou kunnen voelen als jij’.²⁷ Dit komt overeen met de bevinding van Ehrlich (1999:120), die aangeeft dat de vrouwelijkheid van de

---

²⁵ Interview met Alvaro 11-04-2013.

²⁶ Interview met Javier 05-04-2013.

²⁷ Interview met Pablo 04-04-2013.

agent de sociale afstand tussen haar en een vrouwelijke burger kan verkleinen. Veel vrouwelijke informanten geven dan ook aan dat zij liever geholpen worden door een vrouwelijke agent dan door een mannelijke agent, zeker wanneer het gaat om zaken als agressie en revictimisatie. Vrouwelijkheid is tevens van belang wanneer politieagenten werken met kinderen. Volgens een deel van mijn informanten zouden vrouwelijke agenten de rol van de moeder representeren en daarom meer vertrouwen wekken onder kinderen.

Een eigenschap die vrouwelijke agenten in vergelijking met mannelijke agenten minder hebben is lichamelijke kracht. Zoals we eerder hebben gezien, wordt kracht tevens gezien als een stereotiepe mannelijke eigenschap (Batres Méndez, Recinos del Cid en Dumani Sáenz 2002:17; Juárez Aristondo 2007:16-17). Taken waarbij kracht nodig is, bijvoorbeeld vechten of omgang met gewelddadige personen, zouden dan ook beter uitgevoerd kunnen worden door mannen. In het geval van een vrouwelijke agressor zouden vrouwelijke agenten echter wel capabel zijn deze persoon te fouilleren of arresteren, hetgeen ook verplicht is volgens het beleid van de PNC. De perceptie dat mannen meer kracht hebben wordt volgens meerdere informanten versterkt door de *machismo*-cultuur. Een informante zegt hierover:

We worden geleerd dat vrouwen de zwakke sekse zijn, dus makkelijk werk en werk zonder risico's is beter voor vrouwen (...). Wij hebben een zekere *machismo*-cultuur, want het zware, grove, risicovolle werk laten we over aan mannen. (...) Het is vreemd om vrouwen met wapens te zien, bijvoorbeeld in de krant. Een vrouw draagt geen wapens (...), een wapen is voor mannen.²⁸

Het toeschrijven van zwaar, risicovol werk aan mannen geeft het perspectief van *machismo* weer, waarin mannelijkheid wordt geassocieerd met daadkracht en onverschrokkenheid en vrouwelijkheid als inferieur wordt gezien (Sanabria 2007:420). De ideologie van *machismo* loopt parallel met de privé-publiek dichotomie, waarin vrouwelijke rollen worden geassocieerd met het huiselijk domein en mannelijke rollen met de 'straat' (Sanabria 2007:156-157). Een voorbeeld waarin deze privé-publiek dichotomie naar voren komt is in de reactie van de omgeving wanneer een vrouw besluit bij de politie te gaan werken. Een informant geeft aan dat wanneer een man bij de politie gaat werken, zijn familie hem prijst omdat hij zich opoffert voor zijn familie om te werken, terwijl de familie dit bij een vrouw afkeurt, omdat zij haar kinderen achterlaat en zij als haar verantwoordelijkheid worden

---

²⁸ Interview met Sara 17-04-2013.

gezien. Toch kiezen vrouwen ervoor om bij de politie te werken, wat door een aantal informanten juist als moedig en positief wordt gezien. Dit toont nogmaals dat gender onderhevig is aan macht en dat percepties over vrouwelijkheid niet vaststaand zijn.

Dat vrouwelijke agenten minder lichamelijke kracht hebben, wordt echter niet expliciet als negatief gezien. In plaats daarvan stelt een aantal informanten dat mannelijke en vrouwelijke agenten elkaar juist aanvullen. Beide seksen brengen volgens hen zinvolle karakteristieken in het politiewerk. Alvaro zegt hierover:

Vrouwen hebben tot op een zekere hoogte meer aanleg om naar mensen te luisteren, maar op het moment dat er moet worden gereageerd op een voorval, voelen ze zich wellicht niet zo capabel om dit te doen, omdat ze zich niet sterk voelen.²⁹

Al met al schrijft de meerderheid van mijn informanten bepaalde eigenschappen toe aan vrouwelijke agenten, aan de hand waarvan zij uitleggen dat bepaalde taken en functies beter door vrouwen zouden kunnen worden uitgevoerd. Een aanzienlijk deel van de informanten geeft echter ook aan dat een betere uitvoering van taken niet (enkel) afhangt van sekse, maar van de capaciteiten en kwaliteiten van het individu. Sommige agenten zijn bijvoorbeeld goede leiders, terwijl anderen goed kunnen omgaan met wapens. Enkelen geven aan dat alle politieagenten in principe dezelfde taken even goed moeten kunnen uitvoeren, omdat zij dezelfde opleiding hebben genoten, ook als het gaat om kracht en omgang met wapens, aldus Claudia.³⁰ Ook de eigenschappen die agenten inbrengen wanneer zij omgaan met de bevolking verschillen vanuit deze perceptie per individu. De belangrijkste factoren hierin zijn de opvoeding en beschaafdheid van de agent, wat in het vorige hoofdstuk is toegelicht. In het citaat waarmee dit hoofdstuk is geopend, toont Claudia dat naar gelijkheid wordt gestreefd tussen mannelijke en vrouwelijke agenten en dat mannelijkheid en vrouwelijkheid ondergeschikt zijn in het politiewerk en het gedrag van agenten. Deze percepties ondersteunen de bevindingen van Ostermann (2003:497), namelijk dat de formaliteit van het politiewerk belangrijker is dan de sekse van de agent. Vrouwelijke agenten zijn volgens Ostermann (2003:497) niet meer betrokken bij slachtoffers dan hun mannelijke collega's. Hoewel ik niet specifiek onderzoek heb gedaan naar slachtofferhulp, wordt de bevolking wanneer zij aangifte

---

²⁹ Interview met Alvaro 11-04-2013.

³⁰ Interview met Claudia 12-04-2013.

doen inderdaad min of meer op dezelfde manier behandeld door mannelijke en vrouwelijke politieagenten. De perceptie dat het politie-uniform de omgang tussen de politie en de bevolking sterker beïnvloedt dan de vrouwelijkheid van de agent, hetgeen politieagenten aangeven in de studie van Rabe-Hemp (2009:122), wordt tevens ondersteund. Zo geeft Daniel aan dat het uiterlijk van vrouwen geen invloed heeft op de omgang met de bevolking, omdat mannelijke en vrouwelijke agenten dezelfde autoriteit representeren. Hier kan ook een brug worden geslagen naar het beeld van de bevolking over de politie. De bevolking is doorgaans tot op zekere hoogte bang voor politieagenten en raakt geïntimideerd door hen. Dit wordt duidelijk in de uitleg van Claudia, waarin zij bevestigt dat het politie-uniform van groter belang is dan het geslacht van de agent:

[Politieagenten] hebben allemaal wapens. Waarvoor zijn er wapens? Om te doden. Het maakt niet uit of er in de pick-up mannelijke of vrouwelijke politieagenten zitten. Ze zijn allemaal gewapend. (...) Dat is bedreigend. Ze boezemen angst in. Mannen of vrouwen, [het is] gelijk.³¹

Al met al zijn de meningen van de bevolking over de betekenis en rol van vrouwelijke agenten binnen de PNC verdeeld. Hoewel vrouwelijke agenten volgens sommigen specifieke eigenschappen inbrengen in het politiewerk en bepaalde taken beter uitvoeren, wordt dit door anderen ontkend en geven zij aan dat eigenschappen en kwaliteiten afhangen van de individuele capaciteiten van de agent en niet van sekse. Desalniettemin worden vrouwelijke agenten wel zeer gewaardeerd omdat zij meer vertrouwen wekken, hetgeen vooral van belang is bij slachtofferhulp. Met name hier lijkt dus een belangrijke betekenis van vrouwelijke agenten te zijn weggelegd. In de volgende hoofdstukken zal Lianne verder ingaan op de rol en betekenis van vrouwelijke agenten vanuit het perspectief van politieagenten zelf.

---

³¹ Interview met Claudia 12-04-2013.

6. De waardering van vrouwelijke agenten binnen de PNC – door Lisanne Knol

In een klein kamertje zonder ramen, zit een kleine vrouw op een grote grijze bureaustoel achter een grijs, ijzeren bureau. Op de rechtermouw van haar zwarte uniform is een gouden embleem gestikt, in het midden staat '*Policía Nacional Civil*'. Voor haar ligt een dik boek opengeslagen, ze schrijft er zorgvuldig in. Dan klinkt er een hard rinkelend geluid. De vrouw pakt een telefoonhoorn op. Eén seconde later is een piepend geluid te horen. Het lijkt uit een klein zwart apparaat te komen dat ze stevig in haar linkerhand vasthoudt. Een stem klinkt krakend, onverstaaanbaar uit het apparaat. De vrouw slaakt een zucht, legt de hoorn neer. Vervolgens drukt ze de kleine knop in van het apparaat en zegt: 'Adelante' (Zeg het maar). Het rinkelende geluid vult weer het kleine kamertje. Tegelijkertijd gaat een deur open, een vrouw in uniform stapt binnen. Ze heeft een blauwe pen achter haar linkeroor en glimlacht richting de vrouw achter het bureau. Dan legt ze een stapeltje papieren op het dikke boek en verdwijnt weer door de deur.

Dit hoofdstuk focust zich vooral op de rol en waardering van vrouwelijke agenten binnen de PNC, bijvoorbeeld in hun taakuitvoering. Eigenschappen die als negatief of ideaal gezien worden door agenten zelf, zullen vergeleken worden met de eigenschappen die vrouwelijke agenten volgens hen hebben. Op deze manier komen we erachter of er wellicht overeenkomsten bestaan tussen de waardevolle eigenschappen van agenten en de betekenis van vrouwelijke agenten. Het bovenstaande vignet geeft een administratieve taak weer die veelal aan vrouwen wordt toebedeeld. Later in dit hoofdstuk zal ik dieper ingaan op deze taakverdeling. Als laatste worden verschillende rollen uiteengezet die vrouwelijke agenten aannemen in een organisatie waar mannelijke waarden heersen.

6.1. Belangrijke taken van de PNC

Berg (1999:287-291) en Miller (1999:3-6) laten zien dat in het westen sinds de jaren tachtig dienstverlening en het bieden van bescherming aan de burgers wordt gezien als een belangrijke taak van de politie, belangrijker dan criminaliteitsbestrijding. Guatemala bevond zich echter in de jaren tachtig in een heel ander stadium en kampte destijds met een

burgeroorlog, waardoor er veel geweld werd gebruikt door de PN (Glebbeek 2003:80). Door de politiehervormingen sinds 1996 werd ook in Guatemala het beschermen van en contact leggen met de burger steeds meer als belangrijke politietaak gezien (Glebbeek 2003:75). In dit onderzoek komen dan ook beide taken, zowel criminaliteitsbestrijding als dienstverlening, naar voren als belangrijke taken en functies. Het bieden van hulp en dienen van slachtoffers wordt door de meeste agenten net zo belangrijk gevonden als het tegengaan van delinquentie op straat.³² Het doorzoeken van voertuigen en fouilleren van personen worden vaak als eerste genoemd, vanwege de preventie van delicten op straat. Veel agenten benadrukken daarnaast dat alle taken van de PNC volgens hen belangrijk zijn. Het bieden van veiligheid op straat, het tegengaan van delinquentie, de telefoon opnemen zodat er meldingen gedaan kunnen worden en hulp bieden aan slachtoffers worden allen door de meeste agenten als belangrijk gezien. Agenten geven dus aan dat zowel criminaliteitsbestrijding als dienstverlening aan burgers, binnen de PNC hoog worden gewaardeerd. Later in dit hoofdstuk zal echter blijken dat dienstverlening op straat toch wordt ondergewaardeerd.

6.2. Ideale en negatieve eigenschappen

Eigenschappen van agenten die binnen de PNC als ideaal worden gezien blijken uit interviews vooral het tonen van respect, het niet afdwingen van autoriteit door agressie, betrouwbaar en het niet corrupt zijn. Wanneer je respect toont, zal je ook respect terug krijgen, volgens enkele agenten. Een mannelijke informant stelt dat een goede agent niet met een harde stem praat om autoriteit af te dwingen. Een goede agent toont juist autoriteit door mensen te respecteren.³³

Corruptie, diefstal en het plegen van delicten komen het meest naar voren als mogelijke negatieve eigenschappen van een agent. ‘Een goede agent is iemand die mensenrechten respecteert, gedisciplineerd en eerlijk is. Een slechte agent is iemand die onrechtmatige dingen doet’, aldus de mannelijke agent Queirós Feliz.³⁴ Daarnaast wordt een slechte agent volgens de meeste agenten gezien als iemand die niet geïnteresseerd is in zijn werk en zijn taken niet goed kan uitvoeren doordat hij fouten maakt. Op straat moet men vooral fysieke kracht en een sterk karakter hebben: kordaatheid. Op kantoor moet men onder andere geordend zijn. Twee vrouwelijke agenten vinden dat een slechte agent iemand is die zich niet goed verzorgt. Het hebben van lang haar, er onverzorgd uitzien en het dragen van

---

³² Dit is gebaseerd op meerdere interviews met zowel mannelijke als vrouwelijke agenten.

³³ Interview met Suarez Fernandez 19-03-2013.

³⁴ Interview met Queirós Feliz 13-03-2013.

een slecht uitziend uniform zouden een slecht imago creëren voor de PNC. Je moet volgens hen als agent dus een goed voorbeeld geven.³⁵

Bruni en Gherardi (2002:35-37) en Mills (1989:30) stellen dat genderidentiteiten gevormd worden binnen de waarden en normen van een organisatie. Vrouwelijke en mannelijke agenten zouden daarom hun genderidentiteit vormen aan de hand van de belangrijke waarden van de PNC. Zo stelt Moore (1999) dat vooral mannelijke eigenschappen als onafhankelijkheid, assertiviteit, dominantie en agressiviteit belangrijk worden geacht binnen de politie. Agenten noemen deze eigenschappen niet. Zij zien belangrijke waarden van de PNC als betrouwbaar, respectvol en niet corrupt zijn.

Dit zou echter een sociaal wenselijk kunnen zijn omdat dominantie en agressiviteit geassocieerd kunnen worden met repressie. Uit observaties en de literatuur (Glebbeek 2009:85) is gebleken dat de PNC een militaristisch en hiërarchisch karakter heeft. Hierdoor zou de PNC vooral eigenschappen als loyaliteit, gehoorzaamheid en volgzzaamheid willen benadrukken. Het beeld dat de agenten naar voren willen brengen is de PNC als een betrouwbare institutie na de hervormingen van 1996. Als agenten andere eigenschappen zouden noemen zou dat waarschijnlijk het imago van de PNC kunnen schaden.

Marks (2000:559-560) stelt echter dat een politiecultuur niet snel kan veranderen, ondanks hervormingen, trainingen en staatsveranderingen. Zo werd de PN gekenmerkt door een politiecultuur van intimidatie, agressie en corruptie. Volgens Glebbeek (2003:286) maken deze nog steeds deel uit van de politiecultuur, ondanks de hervormingen die in 1996 plaats gevonden hebben. Volgens Marks (2000:559-560) zouden ook mannelijke eigenschappen aanwezig blijven.

6.3. Eigenschappen van mannelijke en vrouwelijke agenten

De mannelijke eigenschappen die Moore (1999) aanhaalt en eigenschappen als agressie, respectloosheid en corruptie worden door veel agenten genoemd als negatieve eigenschappen van mannelijke collega's. Hierdoor zouden zij een verkeerd voorbeeld tonen en het imago van de PNC aantasten. Ook Glebbeek en Van Gijssel (2011:10) hebben tijdens hun onderzoek binnen de PNC gevonden dat mannelijke agenten als meer corrupt worden gezien dan vrouwen. Daarnaast is uit observaties gebleken dat mannen dominant gedrag vertonen jegens hun collega's. Moore (1999) stelt echter dat in Israël zowel mannelijke als vrouwelijke agenten de eigenschappen agressiviteit, assertiviteit, onafhankelijkheid en dominantie zouden

---

³⁵ Interview met Higaes Farrera 20-03-2013 en interview met Xavier Iglesias 01-04-2013.

vertonen. Volgens veel agenten in Antigua tonen vrouwen juist de ideale eigenschappen, zoals betrouwbaar, respectvol en niet corrupt zijn.

Vrouwelijke agenten zouden hun genderidentiteit daarom gevormd hebben naar de ideale eigenschappen die van een agent verwacht worden. Mannelijke agenten zouden daarentegen hun genderidentiteit gevormd hebben naar de eigenschappen die werkelijk aanwezig blijken binnen de PNC zoals corruptie en agressie. Maar ook binnen het *machismo*, dat verwijst naar beelden en verwachtingen van mannelijkheid in Latijns Amerika, komen eigenschappen als daadkracht en onverschrokkenheid naar voren (Sanabria 2007:156-157). Deze eigenschappen komen overeen met de eigenschappen die mannelijke agenten zouden tonen volgens hun collega's. De PNC zou men dus als een organisatie kunnen zien waar in de realiteit mannelijke waarden dominant zijn, in tegenstelling tot wat de agenten zelf zeggen en tot wat als ideaal wordt gezien.

Veel agenten zien hun vrouwelijke collega's als punctueel, geordend, intelligenter, gedetailleerder, perfectionistischer en meer toegewijd aan hun taken. Ook zouden zij meer overwogen beslissingen maken. Vrouwen zouden daarom beter administratief werk kunnen doen dan mannen. Dit is tegengesteld aan wat Batres Méndez, Recinos del Cid en Dumani Sáenz (2002:17) en Juárez Aristondo (2007:16-17) zeggen. Zij stellen immers dat mannelijkheid geassocieerd wordt met rationaliteit en intelligentie in tegenstelling tot vrouwelijkheid. Daarnaast blijkt uit interviews dat vrouwelijke agenten volgens hun collega's communicatief beter zijn en meer vertrouwen kunnen bieden aan slachtoffers, vooral aan vrouwen en kinderen. Zij zouden hen beter begrijpen. Vrouwelijke agenten zouden daarom volgens veel agenten beter bij het Bureau voor Slachtofferhulp kunnen werken. Deze afdeling van de PNC biedt voornamelijk hulp aan vrouwelijke en jeugdige slachtoffers. Dit komt overeen met de theorie van Van der Lippe, Graumans en Sevenhuijsen (2004:402) die stellen dat communicatievaardigheden als vrouwelijk worden gezien. Daarnaast stellen Batres Méndez, Recinos del Cid en Dumani Sáenz (2002:17) en Juárez Aristondo (2007:16-17) dat vrouwelijkheid wordt verbonden met verzorgen en emoties.

Mannelijke agenten worden door mannelijke en vrouwelijke agenten gezien als sterker, sportiever en zij zouden een sterker karakter tonen. Vrouwelijke agenten worden gezien als fragieler, kleiner en minder sterk. Ook volgens Batres Méndez, Recinos del Cid en Dumani Sáenz (2002:17) en Juárez Aristondo (2007:16-17) worden mannen geassocieerd worden met kracht en activiteit, terwijl vrouwen gezien worden als zwak en passief. Mannelijke agenten zijn volgens zichzelf dan ook beter geschikt voor het werk op straat

vanwege hun fysieke kracht, sterke karakter en sportiviteit.³⁶ Ook geven zij aan dat vrouwen daarom beter administratief werk zouden kunnen doen. Vrouwelijke agenten zien zichzelf ook als kleiner en minder sterk, maar zien hier echter geen nadelen in.³⁷ Net als veel mannelijke agenten vinden zij namelijk dat vrouwen ook de capaciteiten hebben om hun werk goed uit te voeren op straat. Ze hebben immers dezelfde opleiding gehad en houden zich voornamelijk bezig met vrouwelijke delinquenten. Ze hebben daarom niet de fysieke kracht nodig om een man te arresteren. Zo stelt de mannelijke agent Suarez Fernandez: ‘De meeste vrouwen in Guatemala zijn kleiner en minder sterk. Vrouwelijke delinquenten en vrouwelijke agenten hebben daardoor dezelfde kracht’.³⁸ Opvallend is dat agenten dus voornamelijk de fysieke kant van de taken op straat benadrukken. Terwijl de taakuitvoering op straat meer inhoudt en ook dienstverlening aan burgers betreft, nu wordt de focus meer gelegd op criminaliteitsbestrijding. Zoals Erlich (1999:111-112) aangeeft zouden vrouwelijke eigenschappen, zoals verzorgende eigenschappen, meer tot hun recht komen in dienstverlenende taken op straat. Deze eigenschappen worden door de agenten niet als belangrijk gezien op straat.

6.4. Vrouwelijke taken

Naast de ideeën die agenten hebben over taakverdeling, omdat deze beter bij mannelijke of vrouwelijke eigenschappen passen, geven zij in interviews aan dat er in de realiteit geen grote verschillen zijn in de taakverdeling. Uit observaties op het hoofdpolitiebureau en *Plan Cuadrante* blijkt echter dat vooral vrouwen achter de bureaus werkzaam zijn. Zoals het vignet beschreef, zijn hun taken veelal het opnemen van de telefoon, het zetten van handtekeningen op formulieren of het bedienen van de radio. Daarnaast werken er alleen maar vrouwen op het Bureau voor Slachtofferhulp. Dit bureau houdt zich voornamelijk bezig met slachtoffers van huiselijk geweld, vrouwen en kinderen. Dit komt overeen met de theorie van Rabe-Hemp (2009:116; 2011:135), zij geeft aan dat vrouwelijke agenten zich voornamelijk bezig houden met vrouwelijke en jeugdige slachtoffers en administratieve taken. Deze taken zouden volgens Alvesson en Billing (1997:107) en Rabe-Hemp (2009) voornamelijk aan vrouwen toegewezen worden vanwege het stereotiepe beeld dat vrouwen een verzorgend en communicatief karakter hebben. Zo denken mannelijke en vrouwelijke agenten dat vrouwen

---

³⁶ Dit is gebaseerd op meerdere interviews met mannelijke agenten.

³⁷ Dit is gebaseerd op meerdere interviews met vrouwelijke agenten.

³⁸ Interview met Suarez Fernandez 19-03-2013.

meer bedreven zijn in sociale zorg en zorgvuldiger in administratieve taken. Op andere bureaus die aangiftes aannemen, zoals *Plan Cuadrante*, werken wel vrouwelijke en mannelijke agenten en wordt er geen onderscheid in gender gemaakt.

Ook Glebbeek (2001: 441-442) en Juárez Aristondo (2007:46-47) stellen dat vrouwelijke agenten in de PNC nog vaak de hierboven genoemde vrouwelijke stereotiepe taken vervullen. Toch zouden zij ook op straat werkzaam zijn. Uit observaties is dan ook gebleken dat er zowel mannelijke als vrouwelijke agenten werkzaam zijn op straat, vrouwen maken hier echter een beduidende minderheid van uit. Dit kan komen doordat er minder vrouwen bij de PNC werken dan mannen, of omdat er inderdaad verschil is in taaktoebedeling. Maar vrouwen kiezen vaak ook zelf voor een administratieve taak, vanwege het feit dat zij zich hierin meer gewaardeerd voelen. Hier zal ik later in dit hoofdstuk dieper op ingaan.

Ondanks het feit dat zij wel werkzaam zijn op straat, is uit interviews en observaties gebleken dat vrouwelijke agenten nooit patrouillewagens besturen. Zij zitten achterin of op de bijrijdersstoel. Vrouwelijke agenten beweren dat zij volgens mannelijke agenten niet kunnen rijden. Zo zegt een agente van de afdeling Misdaadpreventie: ‘We krijgen geen kansen om chauffeur te zijn. Want mannen denken dat we niet kunnen rijden.’³⁹ Sommige vrouwelijke agenten willen zelf geen chauffeur zijn en vinden het teveel verantwoordelijkheid omdat ze gemaakte schade zelf zouden moeten betalen. Andere vrouwelijke agenten vertellen juist dat ze deze verantwoordelijkheid wel zouden willen. Zo zegt een vrouwelijke inspecteur: ‘Ja, ik zou het zeker wel willen. De mannen laten zien dat we het wel kunnen, we zijn veel beter in autorijden dan zij. Ik wil het ze demonstreren, we maken minder ongelukken dan zij!’⁴⁰

6.5. Opklimmogelijkheden

Vrijwel alle vrouwelijke agenten geven aan tevreden zijn over hun huidige taken. Toch zouden sommige vrouwen op willen klimmen om meer verantwoordelijkheden te krijgen, bijvoorbeeld die van een chef. Dit kost volgens hen echter veel tijd en is zwaar omdat ze, wanneer zij laag geschoold zijn, naast hun lange werktijden zouden moeten studeren, dit geldt echter ook voor mannen. Daarnaast stellen zij dat mannen eerder cursussen aangeboden krijgen. Ook Juárez Aristondo (2007:46) stelt dat vrouwelijke agenten binnen de PNC vooral lage posities toegewezen krijgen. Sommige vrouwen denken dat dit komt doordat mannen

---

³⁹ Interview met Flores Maria 10-04-2013.

⁴⁰ Interview met Mandez Lacruz 10-04-2013.

vaker en dichterbij de chef werken en daarom eerder deze kansen aangeboden krijgen. Anderen denken dat het komt omdat zij volgens mannen deze functies niet aankunnen. De meningen hierover verschillen sterk. Zo zegt de vrouwelijke chef van personeelszaken dat vrouwen en mannen dezelfde kansen hebben om hoger op te komen.

Het is lastig om hoger op te komen, maar ik heb dezelfde examens afgelegd als de mannen, ik heb het ook gehaald. (...) Er is een document waarop staat dat de functie vrij is, en iedereen zich kan inschrijven. Het ligt het er wel aan wat de eisen zijn, bijvoorbeeld hoe lang je al in dienst bent. (...) Iedereen die wil kan zich inschrijven.⁴¹

Door de vrouwelijke inspecteur van de afdeling Misdaadpreventie wordt juist het volgende gezegd:

Voor vrouwen is het lastiger op te klimmen. De chef bepaalt het, maar denkt net als mannen, dat vrouwen minder kunnen en de capaciteiten niet hebben om op straat te werken, zoals het hebben van fysieke kracht en een sterk karakter.⁴²

Ook enkele mannen zouden op willen klimmen maar menen dat hier niet voldoende plaatsen voor beschikbaar zijn. Tevens zijn er vrouwelijke agenten die aangeven dat ze niet willen opklimmen, omdat zij de verantwoordelijkheid niet willen en zij daardoor minder tijd zouden hebben voor hun gezin. Dit zal in het volgende hoofdstuk meer uitgediept worden.

Daarnaast geeft de personeelschef aan dat functieverandering mogelijk is. Er wordt volgens haar na de opleiding bij iedereen gekeken naar diens beste capaciteiten. Op basis daarvan wordt een bepaalde functie aan je toegewezen. Daardoor zouden mannen en vrouwen dus dezelfde mogelijkheden hebben. Alvesson en Billing (1997:94) stellen echter dat arbeidscapaciteiten en kwalificaties niet altijd als belangrijkste eisen worden gezien bij het aanstellen van iemand voor een bepaalde functie. In plaats van te kijken naar arbeidsvaardigheden wordt er vaak uitgegaan van de stereotiepe mannelijke en vrouwelijke eigenschappen. Het is lastig te zeggen of hier sprake van is binnen de PNC. Zoals gezegd, bezitten voornamelijk vrouwelijke agenten een functie binnen slachtofferhulp, op kantoor en

---

⁴¹ Interview met Higaes Farrera 17-04-2013.

⁴² Interview met Mandez Lacruz 10-04-2013.

zijn zij nooit bestuurders van een patrouillewagen. Toch vervullen zij, zoals tijdens observaties is opgemerkt, soms ook hoge functies, die voornamelijk aan stereotiepe mannelijke eigenschappen zijn gekoppeld (Alvesson en Billing 1997:91). Zo is er, naast de personeelschef, op *Plan Cuadrante* ook een vrouwelijke chef aanwezig en is de onderchef van de politieacademie een vrouw.

De vrouwelijke personeelschef beweert dat haar werknemers haar respecteren en haar orders opvolgen. Ook haar werknemers zeggen geen moeite te hebben met hun vrouwelijke chef. Een van haar werknemers vertelt: 'Ik waardeer haar als baas en gehoorzaam haar zoals ik ook een mannelijke chef zou gehoorzamen.'⁴³ Berg (1999:293-294) schrijft echter over vrouwelijke managers dat zij als minder effectieve managers zouden worden gezien. Voor vrouwen is het volgens Berg daarom lastig om de balans te vinden tussen enerzijds het gezien worden als een goede manager en anderzijds ook als vrouw. Hier is geen bewijs voor gevonden in dit onderzoek. Uit interviews blijkt echter wel dat veel vrouwelijke agenten er moeite mee hebben een balans te vinden tussen het zijn van een goede agent en tegelijkertijd een vrouw. Dit zou volgens hen komen door de overheersende mannelijkheid binnen de politie.

6.6. *Police WOMAN* en *POLICEwoman*

Uit interviews en observaties blijkt dat vrouwelijke agenten verschillende reacties geven hoe zij omgaan met stereotiepe eigenschappen die aan hen zijn toegeschreven. Ehrlich (1997:94) zegt dan ook dat vrouwen zelf een manier moeten vinden om van de overheersende mannelijkheid binnen de politie te kunnen profiteren. Zo zijn er vrouwelijke agenten die hun stereotiepe taken accentueren. Twee vrouwelijke agenten vertellen dat zij liever schoonmaaktaken overnemen van mannen, niet omdat dit van hen verwacht wordt, maar omdat zij zelf vinden dat zij hier beter in zijn.

Schoonmaken is veel makkelijker voor vrouwen. De kantoren zijn veel schoner wanneer vrouwen het doen. Mannen doen het even een minuutje, maken niet goed schoon. Dus vrouwen nemen deze taak maar over. We willen geen vies kantoor. Het is niet omdat alleen wij schoonmaken, maar omdat mannen het niet goed doen.⁴⁴

---

⁴³ Interview met Suarez Fernandez 19-03-2013

⁴⁴ Interview met Olivera Magdael 11-04-2013.

Meer vrouwen geven aan dat zij zelf liever stereotiepe taken uitvoeren, zoals slachtofferhulp, omdat zij in deze taken waardering krijgen en ervaren dat de taak bij hen past. Deze beide voorbeelden komen overeen met de theorie van Rabe-Hemp (2009:126; 2011:134-135) dat veel vrouwelijke agenten ervoor kiezen hun voorgeschreven genderrol te accentueren en de rol aan te nemen van een zachtaardige dienstverlener. Zij laten hun vrouwelijke identiteit naar voren komen om binnen de mannelijke maatschappij geaccepteerd te worden. En hebben volgens Rabe-Hemp (2009) dan ook een *policeWOMAN*-identiteit aangenomen.

Daarnaast stelt Rabe-Hemp (2009) dat er vrouwen zijn die een *POLICEwoman*-identiteit aannemen. Vrouwelijke agenten zouden hierbij juist de mannelijke eigenschappen laten zien die van een agent worden verwacht (Berg 1999:294-295). Zo geven sommige vrouwelijke agenten aan het gevoel te hebben zich aan te moeten passen. Zij zouden moeten bewijzen dat ze een goede agent zijn om geaccepteerd te worden door hun mannelijke collega's. Door een sterk karakter te tonen hopen zij serieuzer over te komen als agent.

Naast de verschillende mogelijkheden die door Berg (1999:294-295) en Rabe-Hemp (2009) worden genoemd zijn er bij de PNC nog twee andere manieren naar voren gekomen waarop vrouwen met het mannenperspectief omgaan. Zo wordt er door meerdere vrouwelijke agenten gezegd dat het juist belangrijk is om hun vrouwelijkheid te accentueren en tevens vrouwelijke en mannelijke taken uit te voeren. Zo zegt een vrouwelijke agent in een groeps gesprek: 'Het is belangrijk om hier je feministische kant te accentueren. Want we moeten laten zien dat we vrouw zijn, maar dat we wel hetzelfde werk kunnen doen!'⁴⁵ Haar collega zegt daarop het volgende: 'Ik niet, ik pas me niet aan, ik werk met ze, gedraag me gewoon. Ik vervul gewoon mijn taak.'⁴⁶ Zij zou zich dus helemaal niet bezig houden met het mannenperspectief binnen de PNC.

Al met al worden vrouwen worden gezien als betrouwbaar en geassocieerd met ideale eigenschappen van een agent. Mannen zouden meer corrupt, onbetrouwbaar, onrespectvol en agressief zijn. Uit observaties is gebleken dat vrouwen voornamelijk van betekenis zijn in taken als slachtofferhulp en administratief werk. Daarnaast zijn er verschillende manieren waarop vrouwen omgaan met de heersende mannelijkheid binnen de PNC. Zo nemen veel vrouwen mannelijke eigenschappen over om geaccepteerd te worden of accentueren zij juist hun vrouwelijkheid door stereotiepe taken over te nemen. Maar er zijn ook vrouwen die tegen de mannelijke dominantie in proberen te gaan. Zij willen juist laten zien dat vrouwen

---

⁴⁵ Interview met Mandez Lacruz 10-04-2013.

⁴⁶ Interview met Flores Maria 10-04-2013.

hetzelfde werk kunnen doen als mannen. Andere vrouwen houden zich hier echter minder mee bezig. In het volgende hoofdstuk zal ik verder ingaan op de samenwerking tussen mannelijke en vrouwelijke agenten, ook hierbij geven vrouwen aan zich niet altijd gewaardeerd te voelen door enkele mannelijke collega's.

7. Samenwerking tussen mannelijke en vrouwelijke agenten – door Lisanne Knol

In een lange hal staan twee vrouwen met elkaar te praten. Ze hebben allebei een zwart uniform aan en hun haren strak in een staart. Door de grote, openstaande, zwarte deuren zijn acht mannen in uniform te zien op straat. Ze staan in een rondje, hun harde gepraat en gelach is duidelijk te horen in de hal. Eén van de mannen spuugt op de grond. De vrouwen hebben nog steeds hun blikken op elkaar gericht. ‘Hoe is het met je kinderen?’ ‘Ja goed, ik ga straks naar huis!’ hoor ik de vrouwen zeggen op enthousiaste toon. Even later loopt één van de twee vrouwen met een weekendtas in haar linkerhand door de hal naar buiten. Ze heeft haar haren losgegooid en een zwarte pantalon met een wit shirtje aan. Er staat nog één man buiten te roken. Ze lacht en zwaait naar hem, vervolgens loopt ze weg.

In dit hoofdstuk wordt de samenwerking tussen vrouwelijke en mannelijke agenten besproken. Hierboven is onder andere de onderlinge communicatie geïllustreerd, deze communicatie zal later verder uitgelegd worden. Om een gelijkwaardige plaats te krijgen binnen het politiewerk en de organisatie is het nodig dat er respect bestaat tussen mannen en vrouwen op de werkvloer. Er blijkt soms echter sprake te zijn van discriminatie en seksuele intimidatie.

7.1. Respect

Agenten vinden dat respect, vertrouwen, goede communicatie en het aanbieden van hulp tijdens het werk belangrijk zijn voor een goede samenwerking. Ook volgens Glebbeek (2003:164) en Juárez Aristondo (2007:50-53) is respect van groot belang voor de samenwerking tussen mannelijke en vrouwelijke agenten, vanwege het constant samen werken en leven binnen de PNC. Daarnaast kan volgens de agenten het hebben van een goede opvoeding, het goede voorbeeld geven aan je collega's, het volgen van de regels van de institutie en het nemen van je verantwoordelijkheden de samenwerking tussen collega's verbeteren. Mannelijke agenten zeggen voornamelijk dat er geen problemen zijn tijdens de samenwerking. Zij stellen dat er altijd respect is tussen mannen en vrouwen. Bovendien vinden zij hun vrouwelijke collega's erg toegewijd aan hun werk en respecteren zij hen

daardoor zeer. Veel vrouwelijke agenten geven echter aan dat zij zich niet gerespecteerd voelen. Zij vinden dat mannelijke agenten hen een plek moeten geven in de institutie en hen niet moeten discrimineren. Ook Glebbeek en Van Gijsel (2011:10,13) hebben dit verschil tijdens hun onderzoek gevonden.

Vrouwelijke agenten geven aan dat met veel mannen niet altijd goed samen te werken valt, zij zouden hen discrimineren. Dit vanwege *machismo* dat heerst in heel Guatemala, zo ook binnen de PNC, stellen de vrouwen. *Machismo* zou zich vooral uiten op straat doordat sommige mannen niet met hen willen werken. Een vrouwelijke agent die op straat werkt vertelt dat mannen wel taken aan haar toevertrouwen, maar tegelijkertijd controleren of ze haar taken goed uitvoert.⁴⁷ Volgens vrouwelijke agenten vinden veel mannen namelijk dat zij zelf hun taak beter uitvoeren, omdat vrouwen geen sterk karakter en geen fysieke kracht zouden hebben. *Machismo* wordt door Sanabria (2007:156-157) dan ook aangeduid als beelden en verwachtingen waarin mannelijkheid wordt geassocieerd met daadkracht, onverschrokkenheid en seksuele potentie. Vrouwelijkheid wordt daarentegen gekenmerkt door passiviteit en inferioriteit. Er zouden volgens de vrouwen echter ook veel mannelijke collega's zijn die hen wel respecteren.

Volgens vrouwelijke agenten kunnen veel mannelijke collega's het niet accepteren dat vrouwen ook hun taak op straat goed uitvoeren, omdat zij binnenshuis moeten werken, of in ieder geval op kantoor. De privé-publiek-dichotomie waar Sanabria (2007:156-157) over spreekt speelt hierbij een belangrijke rol. Vrouwelijke rollen en vrouwelijk gedrag zouden volgens deze dichotomie behoren tot het huiselijk domein, terwijl de 'straat' behoort tot mannelijk gedrag en mannelijke rollen. Vrouwen horen thuis te zijn en niet aan het werk. Daarnaast horen vrouwen al helemaal niet met veel mannen samen te werken. Enkele vrouwelijke agenten geven daarnaast aan dat mannelijke agenten eigenlijk bang zijn dat vrouwen hen voorbij zouden streven, daarom zouden mannen hen controleren en discrimineren. 'Mannen willen alles doen, ze denken dat wij het niet kunnen. Omdat vrouwen kwetsbaarder zijn. Maar vrouwen hebben een sterker karakter, ze zijn strikter en persoonlijker. De mannen zijn bang dat we hen de baas zijn, boven hen uitgroeien'.⁴⁸ Zo stelt Berg (1999:294) dat vrouwen als een bedreiging worden gezien door mannelijke agenten, doordat vrouwelijke agenten laten zien waartoe ze in staat zijn: het wel kunnen uitvoeren van taken op straat.

---

⁴⁷ Interview met Janero Telas 11-04-2013

⁴⁸ Interview met Olivera Magdael 11-04-2013

7.2. Onderlinge communicatie

Ondanks dat vrouwelijke agenten aangeven dat de samenwerking verbeterd kan worden, is tijdens observaties zichtbaar geworden dat men goed met elkaar communiceert. Vaak wordt er tussen mannelijke en vrouwelijke agenten gelachen en op een vriendschappelijke manier met elkaar gecommuniceerd, dit lijkt te duiden op een goede relatie tussen veel collega's. Er wordt echter veelal gepraat over werkgerelateerde zaken.

Opvallend is dat vrouwelijke agenten vaak naar elkaar toe trekken. Zij geven zelf toe dat ze liever met vrouwen praten over dingen die hen interesseren dan dat zij praten over mannelijke interesses. Uit interviews en observaties blijkt dat dit ervoor zorgt dat de meeste mannen en vrouwen één op één goed met elkaar om gaan, maar dat zij in groepen vaak bewust gescheiden zitten. Deze situatie wordt in het bovenstaande vignet beschreven.

Het contact tussen mannelijke en vrouwelijke agenten is niet overal hetzelfde. Zo blijkt uit interviews en observaties dat de communicatie op kantoor tussen mannen en vrouwen minimaal is en er geen wederzijdse interesse is in elkaars persoonlijke leven. Op straat proberen mannelijke en vrouwelijke agenten wel beter met elkaar te communiceren, omdat zij veel tijd één op één met elkaar doorbrengen. Ondanks het feit dat de mannen vrouwelijke agenten zouden controleren, zouden zij wel interesse tonen. 'We praten altijd over elkaars leven en familie. Er is meer communicatie dan op het kantoor. We werken namelijk altijd een hele dag met z'n tweeën in een patrouillewagen!', aldus een vrouwelijke agente.⁴⁹ Toch geeft ook zij aan dat er meer contact is tussen vrouwelijke agenten. Dit omdat ze veel meer tijd samen doorbrengen naast het werk en dezelfde interesses hebben. Vrouwelijke agenten geven echter toe dat ook het contact tussen vrouwen niet altijd goed verloopt, door het intensieve contact kan roddelen niet uitblijven waardoor ruzies ontstaan.

7.3. Seksuele intimidatie

In Antigua werken en slapen vrouwelijke en mannelijke agenten dicht op elkaar in één klein gebouw van het Bureau Slachtofferhulp. Hun slaapvertrekken bevinden zich in één gebouw, doch gescheiden. Er is hierdoor weinig privacy. Glebbeek (2003:164) en Juárez Aristondo (2007:50-53) beweren dat, doordat agenten de meeste tijd door brengen op het politiebureau, er weinig privacy is en dat dit leidt tot meer gelegenheid tot seksuele intimidatie. De vrouwelijke agenten in dit gebouw geven echter aan dat bij hen geen sprake is van seksuele

---

⁴⁹ Interview met Janero Telas 11-04-2013

intimidatie, ondanks de weinige privacy. Wel zeggen zij dat er binnen de PNC op andere plekken vaak sprake is van seksuele intimidatie. Het ligt volgens hen niet aan het gebrek aan privacy, omdat het voornamelijk gebeurt op de kantoren van de chefs. Volgens de vrouwen hebben chefs het idee dat zij vanwege hun autoriteit de mogelijkheid en het recht hebben om jonge vrouwelijke agenten in hun kantoor te verleiden. Dit komt overeen met het idee van Gruber (1998:314-316) en Lafontaine en Tradeau (1986:436) dat seksuele intimidatie voornamelijk te maken zou hebben met het gebrek aan macht. Volgens de vrouwelijke agenten komen de jonge vrouwen vaak net van de politieacademie. Zij hebben daardoor weinig ervaring binnen de organisatiecultuur en worden vervolgens verleid door de chefs. Volgens de vrouwen durven zij de chefs niet af te wijzen, bang om hun baan te verliezen. Toch zeggen enkele vrouwen dat hun mannelijke collega's ook weleens seksueel getinte opmerkingen maken.

Brown (2000) beweert dat seksuele intimidatie wordt aangewakkerd doordat vrouwen een minderheid zouden zijn binnen de politie. Het is moeilijk om hier echt bewijs voor te vinden, toch wil ik het niet tegenspreken. Vrouwen maken inderdaad een klein percentage uit binnen de PNC. Dit zou ervoor kunnen zorgen dat het aantrekkelijker is voor de mannelijke collega's om seksueel getinte opmerkingen te maken. Bovendien wordt door enkele mannelijke en vrouwelijke agenten genoemd dat agenten in Guatemala lang weg zijn van hun echtgenoot, wat voor frustraties kan zorgen en seksuele lusten aan kan wakkeren. Een andere verklaring zou men kunnen zoeken bij het *machismo*. Volgens Sanabria (2007:420) wordt vanuit dit ideaal het 'veroveren' van vrouwen namelijk als mannelijk gezien. Vanuit *machismo* wordt dit gedrag dan ook verwacht van mannelijke agenten.

Daarnaast zou seksuele intimidatie volgens Lafontaine en Tradeau (1986:436) komen doordat deze vrouwen gezien worden als een bedreiging voor de mannelijke macht en voorrechten. Daarnaast beweert Gruber (1998) dat seksuele intimidatie, binnen organisaties zoals de politie, komt doordat vrouwen inbreuk hebben gedaan op de mannelijke kracht door mannelijke stereotiepe banen in te nemen. Voor beide beweringen is geen bewijs gevonden. Volgens vrouwelijke agenten worden zij weldegelijk gezien als een bedreiging door mannelijke agenten maar is dit niet de reden voor seksuele intimidatie. Zij stellen namelijk dat jonge vrouwen vooral worden gezien als een makkelijke prooi.

Volgens Gruber (1998:302-303, 314-316) ervaren vrouwelijke agenten de meeste stress op hun werk door seksuele intimidatie. Vrouwelijke agenten in Antigua beamen dat er sprake is van seksuele intimidatie, maar zeggen dat het niet bij elke vrouw gebeurt.

Vrouwelijke agenten zouden volgens veel agenten door andere omstandigheden de meeste stress ervaren.

7.4. Agent en moeder

Zowel mannelijke als vrouwelijke agenten geven aan dat vrouwen de meeste stress ervaren door het lang moeten missen van hun gezin. Zo vertelt een mannelijke agent dat het werk extra moeilijk is voor vrouwen, omdat ze rouleren door het land heen waardoor ze ver van hun gezin verwijderd zijn.⁵⁰ Vrouwelijke agenten moeten volgens veel agenten het meeste opgeven. Zij moeten hun kinderen achterlaten bij hun man of andere familie. Toch geven ook veel mannen aan dat zij het moeilijk vinden om hun gezin achter te laten. De vraag is echter waarom dit over het algemeen als moeilijker wordt gezien voor vrouwen dan voor mannen. Men zou dit kunnen koppelen aan de privé-publiek-dichotomie binnen Guatemala (Sanabria 2007:156-157). Zoals al eerder genoemd horen vrouwen thuis te zijn om voor hun man en kinderen te zorgen. Zo zegt een vrouwelijke agent: ‘Veel mannen willen dat hun vrouw thuis blijft in huis om voor de kinderen te zorgen. Want dat is hoe het hier gaat in Guatemala, vrouwen hebben geen mogelijkheden zoals mannen die hebben’.⁵¹ Daarnaast zijn het volgens veel agenten vaak alleenstaande moeders, die voor de totale inkomsten van het gezin moeten zorgen.

Volgens Cordner en Cordner (2011:210) hebben politieafdelingen vaak geen speciale regelingen zoals parttime banen en flexibele uren om het werk makkelijker met het moederschap te combineren. Ook Glebbeek en Van Gijssel (2011:10, 13) stellen dat vrouwelijke agenten binnen de PNC geen speciale rechten hebben op kinderopvang en verlof. Dit wordt beaamd door vrouwelijke agenten die ik heb gesproken. De optimale ontplooiing van vrouwelijke agenten kan hierdoor worden belemmerd. Veel vrouwen geven aan niet op te willen klimmen, omdat zij door het hebben van meer verantwoordelijkheid nog minder tijd door kunnen brengen met hun gezin.

Een speciale regeling is wel dat zij tijdens hun zwangerschap alleen op kantoor werken vanwege veiligheid. Anderzijds worden zij alsnog geacht om van acht uur ’s morgens tot twaalf uur ’s avonds te werken. Ze krijgen in de laatste maand verlof en zijn van mening dat het na de zwangerschap een lastige tijd wordt.

---

⁵⁰ Informeel gesprek Yros Obezo met 27-02-2013

⁵¹ Interview met Mandez Lacruz 10-04-2013.

Mijn moeder zorgt voor mijn kinderen. Wanneer ik weer aan het werk moet, moet ik mijn net geboren kind aan mijn moeder overdragen om voor hem te zorgen. Ze zijn dus altijd meer gehecht aan andere mensen dan aan mij.⁵²

Dit is een veel voorkomende situatie binnen de PNC. Ondanks dat in de Guatemalteekse cultuur de moederrol van vrouwen zeer wordt benadrukt, wordt deze rol van vrouwen in de PNC niet erkend. Doordat er geen speciale regelingen bestaan wordt er met veel vrouwelijke agenten geen rekening gehouden en op deze manier blijkt dat het idee van de politie als een mannelijke organisatie nog diep aanwezig is in het beleid van de organisatie.

Naast het feit dat agenten hun kinderen moeten achterlaten, hebben zij vaak ook een relatie met een agent binnen de PNC, die veelal werkzaam is in een ander departement. Vanwege het rouleringssysteem binnen Guatemala zijn partners vaak gescheiden; dit zorgt ervoor dat zij een keuze moeten maken, óf zij in hun vrije tijd naar hun nieuwe partner óf naar hun kinderen gaan. Wanneer zij samen kinderen hebben, komt het vaak voor dat vrouwen en mannen niet tegelijkertijd thuis zijn. Dit wordt als een groot probleem beschouwd door vrouwelijke agenten, zo vertelt Pintos Valdonado:

Mijn eerste drie kinderen zijn van dezelfde vader, ik ben nu zwanger van mijn vriend. Hij werkt ook bij de PNC, in Huehuetenango. Maar het is erg lastig (...). Hij is nu vrij en ik woensdag, over twee dagen pas. En dan ga ik naar mijn kinderen. We zien elkaar maar twee keer in de maand.⁵³

Vrouwelijke agenten zouden zich dus niet gerespecteerd voelen door veel mannelijke collega's, doordat zij hen controleren tijdens de taakuitvoering. Vrouwen zouden het gevoel hebben dat zij of op kantoor of thuis zouden moeten zijn. Om de samenwerking te verbeteren willen vrouwen dan ook meer gerespecteerd worden, mannen geven echter aan hun vrouwelijke collega's reeds te respecteren. Seksuele intimidatie zou aanwezig zijn, maar wordt door veel vrouwen niet gezien als bedreiging voor hun rol en betekenis binnen de PNC. Vrouwen zouden meer belemmering ervaren door het missen van hun kinderen en door het feit dat er geen speciale regelingen zijn met betrekking tot zwanger- en moederschap.

---

⁵² Interview met Pintos Valdonado 08-04-2013.

⁵³ Interview met Pintos Valdonado 08-04-2013.

8. Conclusie en discussie

Na onze bevindingen in de vorige hoofdstukken naar voren te hebben gebracht, zullen we onze onderzoeksgegevens vergelijken in onze conclusie. Daarnaast zullen we de relaties tussen onderlinge data bespreken, evenals de toepassing van de theorieën en concepten. Hiermee zullen we tevens een antwoord geven op onze hoofdvraag:

Wat is de perceptie van de bevolking over de rol en de betekenis van de Guatemalteekse politie en haar vrouwelijke agenten en hoe omschrijven politieagenten zelf de rol en betekenis van vrouwelijke politieagenten?

8.1. De rol en betekenis van de politie in Antigua

Om te beginnen bespreken we de rol en betekenis van de politie in Antigua door te kijken naar de taken en functies van de politie – zowel vanuit het perspectief van burgers als vanuit politieagenten – en op welke manier de uitvoering hiervan kan worden verbeterd volgens de bevolking van Antigua. Door de discrepantie tussen ideaal en werkelijkheid naar voren te brengen, laten we zien wat de politie betekent voor de bevolking. Eveneens laten we zien hoe wordt geprobeerd de betekenis van de politie te vergroten.

De belangrijke taken en functies van de politie zijn volgens politieagenten en de bevolking vrijwel hetzelfde. Beiden zien het bieden van veiligheid en voorkomen van misdaad als belangrijke taken, hetgeen operationele taken zijn die op straat worden uitgevoerd. Door de bevolking wordt specifiek nadruk gelegd op preventieve veiligheid en niet enkel op reageren op criminaliteit. Politieagenten benadrukken deze preventieve veiligheid ook, wanneer zij spreken over het belang van het doorzoeken van voertuigen en fouilleren van personen. Een verschil is dat enkele burgers het belang van een wederkerige relatie tussen politie en bevolking benadrukken: de uitwisseling van informatie moet tweezijdig zijn om de veiligheidssituatie en misdaadpreventie te verbeteren. Dit is een opvallend verschil, omdat de bevolking aangeeft dat hun eigen inspanningen de politie kunnen helpen hun taakuitvoering te verbeteren en hiermee de betekenis van de politie voor de samenleving kunnen vergroten. De politie noemt deze bijdrage van de bevolking niet. Ten tweede brengen beide onderzoeksgroepen het belang van dienstverlening aan, waaronder hulp bieden aan slachtoffers en reageren op telefoontjes. Deze dienstverlening is zowel van belang op straat als in het administratieve werk van de politie.

Over de rol die de politie in de samenleving zou moeten vervullen is al met al veel overeenstemming. De bevolking geeft echter aan dat de uitvoering van bovengenoemde taken nog sterk kan worden verbeterd. Politieagenten zouden meer en beter onderwijs moeten hebben. Daarnaast zouden er meer aanpassingen aan de lokale context in het politiewerk en meer cultureel bewustzijn moeten zijn. Daarnaast zou de institutie meer politieagenten, meer interne en externe supervisie en een betere uitrusting en middelen moeten hebben, om zo hun dienstverlening te kunnen verbeteren. Doordat de taken en functies van de PNC niet optimaal (kunnen) worden uitgevoerd, neemt de betekenis van de politie in de samenleving af. Door tekortkomingen van de politie lijkt het vertrouwen in de institutie te verminderen, hetgeen ook Koonings en Kruijt (2007) aangeven. Wantrouwen zorgt ervoor dat er weinig beroep wordt gedaan op de diensten van de politie – overeenkomstig met Cao en Solomon Zhao (2005:404) – en de bevolking soms zelf het recht in handen neemt.

Hoewel de rol van de politie niet naar verwachtingen wordt vervuld, wat afbreuk doet aan hun betekenis in de samenleving, nuanceren Lisa's informanten dit beeld. Zij zetten zich in om de veiligheid in Antigua te verbeteren door deel te nemen in bijvoorbeeld het Burgercomité voor Veiligheid. Op die manier tonen zij ten eerste vertrouwen in de politie dat hun werk kan worden verbeterd. Zij wijzen de politie niet af, maar geven aan dat er zowel goede als slechte agenten zijn en dat het belangrijk is individuele agenten te trainen of onderwijzen om de institutie te verbeteren. Daarnaast proberen zij de betekenis van de politie in de samenleving te vergroten, door samen te werken met de politie en zich als burgers te betrekken bij veiligheidskwesties. Dit doen zij door middel van bijeenkomsten met de politie waarin zij veiligheidskwesties bespreken. Ook vanuit de politie zelf wordt toenadering met de bevolking gezocht, onder andere door projecten op scholen. In deze samenwerking zijn veel van de eigenschappen die volgens de bevolking belangrijk zijn voor politieagenten – waar hieronder dieper op in zal worden gegaan – zichtbaar, zoals respectvol zijn en vriendelijkheid. Hierdoor wordt het contact met de politie meer gewaardeerd dan onder burgers die weinig contact hebben met de politie, hetgeen erop duidt dat onder Lisa's informanten de politie waarschijnlijk van grotere betekenis is dan zij is voor anderen.

8.2. De rol en betekenis van vrouwelijke agenten in Antigua

Nu de rol en betekenis van de politie naar voren is gebracht, zullen we dieper ingaan op de rol en betekenis van vrouwelijke agenten, gezien vanuit zowel de bevolking als politieagenten zelf. Hiervoor is het ten eerste belangrijk te weten wat goede eigenschappen zijn voor

politieagenten, zodat we deze kunnen vergelijken met de eigenschappen die worden geassocieerd met vrouwelijke agenten. Politieagenten en burgers vinden het belangrijk dat politieagenten respectvol, gedisciplineerd, eerlijk en betrouwbaar zijn. Tevens is een goede agent niet corrupt of agressief. Wel maakten politieagenten een onderscheid tussen eigenschappen die worden gevraagd van een agent die op straat werkt en een agent die werkzaam is op het bureau. Agenten op straat zouden een sterk karakter moeten hebben en fysieke kracht, terwijl agenten op kantoor vooral geordend zouden moeten zijn. Burgers maakten dit onderscheid echter niet, noch zien zij fysieke kracht als een belangrijke eigenschap voor agenten. In plaats daarvan onderstreept de bevolking het belang van een goede omgang met burgers en eigenschappen als vriendelijkheid. Onder Lisa's informanten is er, zoals in Latijns-Amerika veelal het geval is (Azpuru 1999:120), geen steun voor een hardhandige aanpak door de politie.

Vooraf onder politieagenten worden vrouwelijke agenten veelal met deze positieve eigenschappen geassocieerd. Kenmerken van vrouwelijke agenten zijn het tonen van respect en betrouwbaarheid en niet corrupt zijn. Vrouwen zouden daardoor laten zien dat er goede agenten zijn en dat corruptie niet overal voorkomt in de PNC, hetgeen hen waardevol maakt in het politiewerk. Veel mannelijke agenten daarentegen zijn volgens politieagenten meer corrupt en minder respectvol en tonen meer dominantie en agressie. Observaties binnen de institutie ondersteunen dat mannelijke agenten dominant gedrag vertonen jegens collega's.

Hoewel ook onder de bevolking een aantal van mening zijn dat vrouwelijke agenten eerlijk en minder zijn geneigd tot corruptie, leggen burgers echter meer de nadruk op andere eigenschappen. Zo worden vrouwelijke agenten door hen – maar ook door politieagenten – gezien als nauwkeuriger en meer toegewijd. Politieagenten voegen hieraan toe dat vrouwen meer overwogen beslissingen maken en intelligenter zijn. Volgens beide onderzoeksgroepen zouden vrouwen daarom beter administratief werk kunnen uitvoeren dan mannen. Daarnaast zouden zij volgens politieagenten communicatief beter zijn en meer vertrouwen wekken bij vrouwelijke en kinderlijke slachtoffers. Doordat vrouwen hen beter begrijpen zouden zij beter bij het Bureau voor Slachtofferhulp kunnen werken. Ook volgens een deel van de bevolking zijn vrouwelijke agenten beter in slachtofferhulp, omdat zij meer vertrouwen wekken, fijngevoeliger en tactvoller zijn, maar ook louter vanwege het feit dat zij vrouw zijn. Om die reden zouden zij meer vertrouwen wekken, zowel onder vrouwen als kinderen. Wanneer vrouwen en kinderen zich in geval van problemen prettiger voelen bij een vrouwelijke dan bij een mannelijke politieagent, maakt dit vrouwelijke agenten zeer waardevol en betekenisvol

voor burgers.

Niet alleen over vrouwelijke agenten en de taken die zij beter zouden kunnen uitvoeren, maar ook over mannelijke agenten is veelal overeenstemming onder politieagenten en een deel van de bevolking. Mannelijke agenten worden door beide onderzoeksgroepen gezien als sterker. Politieagenten voegen hieraan toe dat mannelijke agenten sportiever zijn en een sterker karakter zouden tonen. Zij zijn volgens mannelijke agenten daardoor beter geschikt voor het werk op straat. Voor de politie lijkt het er dus op dat zowel mannelijke als vrouwelijke agenten van betekenis zijn: mannelijke agenten zijn waardevol op straat, terwijl vrouwelijke agenten op kantoor waardevol zijn. Vrouwelijke agenten vinden echter – evenals enkele mannelijke agenten – dat het hebben van minder kracht geen problemen geeft voor het werk op straat, omdat zij zich voornamelijk bezighouden met vrouwelijke delinquenten die even sterk zijn. Daardoor zouden vrouwen ook op straat betekenis hebben.

Volgens de bevolking zijn mannelijke agenten niet per se beter op straat, maar enkel beter in taken waar kracht bij nodig. Politieagenten associëren taken op straat voornamelijk met krachtig optreden, terwijl burgers deze associatie minder maken. Zij zien de taken op straat tevens als een toenaderingsmogelijkheid tussen agenten en burgers. Daarnaast wordt fysieke kracht door de bevolking niet als belangrijke eigenschap gezien voor agenten, wat betekent dat ‘mannelijke’ eigenschappen niet specifiek wordt gewaardeerd. Aan vrouwelijke agenten worden eigenschappen toegeschreven die met name waardevol zijn in de omgang met de bevolking, zoals vriendelijkheid en fijngevoeligheid. Deze eigenschappen bevorderen goede relaties met de bevolking, hetgeen als belangrijk wordt gezien niet alleen als uitgangspunt in de institutie, maar ook voor individuele agenten. Ook om deze reden zijn vrouwelijke agenten van betekenis voor de bevolking. Wanneer we echter kijken naar de werkelijke omgang tussen de bevolking en respectievelijk vrouwelijke en mannelijke agenten, lijkt hier weinig verschil tussen te zijn, wat erop zou wijzen dat zowel mannelijke als vrouwelijke agenten even waardevol en betekenisvol zijn voor de bevolking. Dit komt ook overeen met de mening van een aanzienlijk deel van de bevolking die geen specifieke eigenschappen toeschrijft aan vrouwelijke agenten. Zij geven aan dat eigenschappen niet afhangen van sekse, maar van de individuele capaciteiten en kwaliteiten van de agent. Voor hen hebben vrouwen geen specifieke rol of betekenis binnen de politie ten opzichte van hun mannelijke collega's.

8.2.1. Stereotypering en vrouwelijke rollen

We hebben gezien dat vrouwelijke agenten een waardevolle bijdrage leveren aan de institutie, omdat veel van de goede eigenschappen van agenten aan hen worden toegeschreven door politieagenten. Toch lijkt het erop dat politieagenten vrouwelijke agenten vooral waarderen wanneer zij op kantoor werkzaam zijn, hetzij in slachtofferhulp hetzij in administratieve functies. Om de rol en betekenis van vrouwelijke agenten verder uit te diepen, zullen we daarom kijken naar de taken en functies die vrouwelijke agenten daadwerkelijk uitvoeren binnen de PNC.

Hoewel vrouwelijke en mannelijke agenten stellen dat zij in realiteit dezelfde taken toebedeeld krijgen, is uit observaties gebleken dat vrouwen voornamelijk stereotiepe taken hebben als slachtofferhulp en administratieve taken. Er zijn echter ook vrouwelijke agenten die hoge functies bekleden, bijvoorbeeld in het management, welke over het algemeen geassocieerd worden met mannen (Alvesson en Billing 1997:91). Hoewel we geen algemene uitspraak kunnen doen over de waardering van vrouwen in hoge functies, geven werknemers aan dat zij de vrouwelijke personeelschef zeer respecteren, hetgeen zij zelf ook zo ervaart. Vrouwen in hoge functies vormen echter een zeer kleine minderheid en vrouwelijke agenten vinden dat hun opklimmogelijkheden dan ook niet altijd gelijk zijn aan die van hun mannelijke collega's.

Hoe wordt bovengenoemde taak- en functieverdeling ervaren door vrouwelijke agenten? Vrouwen gaan op vier verschillende manieren met deze stereotiepe vrouwelijke rollen om. Ten eerste zijn er vrouwen die graag vrouwelijke taken uitvoeren, omdat zij zich hierin gewaardeerd voelen. Zij benadrukken hierbij hun vrouwelijkheid en worden door Rabe-Hemp (2009) geconceptualiseerd als *policeWOMEN*. Daarnaast is er een groep vrouwen die hoopt dat zij serieuzer worden genomen als agent wanneer zij mannelijke eigenschappen tonen, zoals het hebben van een sterk karakter. Deze groep vrouwen wordt door Rabe-Hemp (2009) geconceptualiseerd als *POLICEwomen*. Naast de twee bovenstaande groepen die ook door Rabe-Hemp (2009) worden aangeduid, bleken er in ons onderzoek nog twee andere groepen vrouwen te zijn. Een derde groep vrouwen wil zowel mannelijke als vrouwelijke taken uitvoeren en in beiden vrouwelijke eigenschappen accentueren. Zo willen zij laten zien dat vrouwelijke agenten hetzelfde kunnen als mannelijke agenten. Ten slotte zijn er vrouwen die niet bewust met hun vrouwelijkheid omgaan. Zij voelen zich niet gedwongen zich aan te passen aan mannelijke cultuur zoals de tweede groep, noch benadrukken zij hun vrouwelijkheid zoals vrouwen in de eerste en derde groep.

Al met al zouden we kunnen stellen dat er vrouwen zijn die hun vrouwelijkheid als kracht zien in het politiewerk, maar dat er ook vrouwen zijn die zich gedwongen voelen om zich mannelijk te gedragen, omdat zij denken dat zij op die manier meer gewaardeerd worden binnen de PNC. Wanneer we teruggaan naar de eigenschappen die als belangrijk worden gezien in het politiewerk, zijn dit voornamelijk eigenschappen die worden geassocieerd met vrouwelijkheid. Toch voelen vrouwen zich niet altijd gewaardeerd wanneer zij deze vrouwelijke eigenschappen benadrukken, waaruit blijkt dat vrouwelijkheid niet op die manier wordt gewaardeerd als in eerste instantie zou worden aangenomen. In de volgende paragraaf zullen we op deze waardering van vrouwelijke agenten nader ingaan door de omgang tussen mannelijke en vrouwelijke agenten te bespreken.

8.2.2. Discriminatie, seksuele intimidatie en moederschap

Niet alleen uit de taken en functies die vrouwelijke agenten uitvoeren, maar ook uit de samenwerking tussen mannelijke en vrouwelijke agenten blijkt de rol en betekenis van vrouwelijke agenten. Wederzijds respect wordt door politieagenten als zeer belangrijk gezien in de samenwerking. Tijdens observaties is ook zichtbaar geworden dat men goed met elkaar communiceert. Hoewel mannelijke agenten aangeven dat zij hun vrouwelijke collega's respecteren, vinden vrouwen dat dit vaak niet het geval is. Volgens hen kan de samenwerking dan ook zeker verbeterd worden. *Machismo* speelt hierbij een rol: volgens vrouwen zouden veel mannelijke agenten liever zelf de taken op straat uitvoeren en vrouwen liever op kantoor zien of thuis. Volgens vrouwen zouden mannelijke agenten hen dan ook controleren tijdens de taakuitvoering, waardoor zij de relatie tussen mannen en vrouwen als een scheve machtsrelatie ervaren. Over het algemeen voelen vrouwen zich dan ook niet zeer gewaardeerd door hun mannelijke collega's en trekken zij vaak naar elkaar toe.

Een ander aspect van de omgang tussen mannen en vrouwen waaruit tevens blijkt dat vrouwen niet altijd gerespecteerd worden, is seksuele intimidatie. Dit interpreteren we voornamelijk als uiting van macht, gezien volgens vrouwelijke agenten met name chefs jonge vrouwen seksueel zouden intimideren. Veel vrouwelijke agenten zien seksuele intimidatie echter niet als belemmering voor hun rol binnen de PNC.

In tegenstelling tot seksuele intimidatie, is er volgens vrouwelijke agenten wel een andere factor die door hen als problematisch wordt ervaren en hun rol beïnvloedt en beperkt, namelijk het lastige combineren van carrière en ouderschap. Naast het feit dat vrouwen het emotioneel gezien moeilijk vinden hun gezin lang te missen, wordt ook vanuit de

samenleving verwacht dat zij de zorg van hun kinderen op zich nemen. Vanuit het beleid van de PNC wordt echter weinig rekening gehouden met deze positie van vrouwelijke agenten, wat te zien is in bijvoorbeeld een gebrekkige regelgeving omtrent zwangerschap. Op deze manier neemt de motivatie van vrouwelijke agenten om op te klimmen binnen de PNC, hetgeen meer verantwoordelijkheden met zich meebrengt, waardoor zij hun kinderen nog minder zouden zien, sterk af. Om de rol en daarmee betekenis van vrouwelijke agenten binnen de PNC te vergroten, zijn aanpassingen in deze regelgeving van groot belang.

We willen deze conclusie graag afsluiten met een suggestie voor de politie in Antigua, die tevens onze deelonderzoeken met elkaar verbindt. Door de bevolking wordt, zoals we reeds hebben aangegeven, het belang van een wederkerige relatie en samenwerking met de politie als zeer belangrijk geacht. Onder politieagenten lijkt dit echter niet evenzeer te worden benadrukt. Wanneer er ook door de politie nog meer nadruk zou worden gelegd op het belang van dienstverlening en samenwerking – met name op straat – zou dit twee positieve resultaten kunnen hebben. Ten eerste zou hierdoor de rol en betekenis van vrouwelijke agenten binnen de institutie kunnen worden verbreed. Op dit moment vinden politieagenten vrouwen vooral waardevol in administratieve functies en slachtofferhulp. Wanneer fysieke kracht niet langer als voornaamste eigenschap voor politieagenten op straat wordt gezien, maar ook kwaliteiten die de samenwerking tussen burgers en politieagenten ten goede komen, zoals communicatievaardigheden, meer zouden worden gewaardeerd, zou de bijdrage die vrouwelijke agenten kunnen leveren in taken op straat meer worden erkend. Ten tweede zou deze verschuiving een positieve invloed hebben op de relatie tussen de politie en de bevolking. Op dit moment lijkt nauwe samenwerking met burgers uitsluitend te worden bewerkstelligd door de afdeling Burgerrelaties. Wanneer het belang van nauwe samenwerking met de bevolking meer wordt erkend binnen de gehele PNC, kan er beter en meer worden gewerkt aan deze waardevolle relaties.

Literatuurlijst

Aaltio, I. en A.J. Mills eds.

2002 Gender, identity and the culture of organizations. London: Routledge.

Alvesson, M. en Y. D. Billing

1997 Understanding gender and organizations. Londen [etc.]: Sage.

Arnson, C. J. eds.

1999 Comparative Peace Processes in Latin America. Washington: Stanford Woodrow Wilson Center Press.

Azpuru, Dinorah

1999 Peace and Democratization in Guatemala: Two Parallel Processes. *In* Comparative Peace Processes in Latin America. Cynthia J. Arnson, eds. Pp.97-126. Washington: Stanford Woodrow Wilson Center Press.

Batres Méndez, G., S. Recinos del Cid en I. Dumani Sáenz

2002 Violencia de genero, derechos humanos e intervencion policial. San José: Programa Regional de Capacitación contra la Violencia Doméstica.

Benschop, Y.

1996 De mantel der gelijkheid: Gender in organisaties. Assen: Van Gorcum.

Benson, P., E. F. Fischer en K. Thomas

2008 Resocializing Suffering: Neoliberalism, Accusation, and the Sociopolitical Context of Guatemala's New Violence. *Latin American Perspectives* 35(5):38-58.

Berg, B. L.

1999 Policing in modern society. Boston: Butterworth-Heinemann.

Bradford, B., J. Jackson en E.A. Stanko

2009 Contact and confidence: revisiting the impact of public encounters with the police. *Policing & Society* 19(1):20-46.

Brown, J.

2000 Discriminatory Experiences of Women Police. A Comparison of Officers Serving in England and Wales, Scotland, Northern Ireland and the Republic of Ireland. *International Journal of the Sociology of Law* 28:91-111.

Bruni, A. en S. Gherardi

2002 En-gendering differences, transgressing the boundaries, coping with the dual presence. *In Gender identity and the culture of organizations*. Aaltio, I. en A.J. Mills eds. Pp. 21-38. London: Routledge.

Cao, L. en J. Solomon Zhao

2005 Confidence in the police in Latin America. *Journal of Criminal Justice* 33(5):403-412.

Chant, S.

2002 Researching Gender, Families and Households in Latin America: From the 20th into the 21st Century. *Bulletin of Latin American Research* 21(4):545-575.

Cordner, G. en A. Cordner

2011 Stuck on a Plateau? Obstacles to Recruitment, Selection, and Retention of Women Police. *Police Quarterly* 14: 207-225.

Ehlers, T. B.

1991 Debunking Marianismo: Economic Vulnerability and Survival Strategies among Guatemalan Wives. *Ethnology* 30(1):1-16.

Ehrlich, M. S.

1999 Police Force or Police Service? Gender and Emotional Labor. *The annals of the American Academy of Political and Social Science* 561(1):111-126.

Giddens, A., met Philip W. Sutton

2009 *Sociology*. Cambridge & Malden: Polity Press.

Glebbeek, M.

2001 Police Reform and the Peace Process in Guatemala: the Fifth Promotion of the National Civilian Police. *Bulletin of Latin American Research* 20(4):431-453.

Glebbeek, M.

2003 *In the Crossfire of Democracy: Police Reform and Police Practice in Post-Civil War Guatemala*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

Glebbeek, M.

2009 Post-War Violence and Police Reform in Guatemala. *In Policing Insecurity: Police Reform, Security, and Human Rights in Latin America*. Niels Uildriks. Pp. 79-94. Lanham: Lexington Books.

Glebbeeck, M. en M. van Gijssel

2011 Informe de la misión: Análisis de Género como parte del diagnóstico institucional en la fase inicial del proyecto Desarrollo e Implementación de un Sistema de Seguimiento y Capacitación continua dentro de la Práctica Policial en Guatemala, de Febrero – 4 de Marzo 2011. Technical Report. SECAP project.

Gruber, J.E.

1998 The Impact of Male Work Environments and Organizational Policies on Women's Experiences of Sexual Harassment. *Gender and Society* 12(3):301-320.

Hearn, J. en D.L. Sheppard eds.

1989 The sexuality of organization. London [etc.]: Sage.

Juárez Aristondo, R. M.

2007 Análisis de la labor sobre equidad de género en la Policía Nacional Civil. M.A. Thesis, Facultad de ciencias jurídicas y sociales, Universidad de San Carlos de Guatemala.

Koonings, K. en D. Kruijt, eds.

2007 Fractured Cities: Social Exclusion, Urban Violence & Contested Spaces in Latin America. London/ New York: Zed Books.

Lafontaine, E. en L. Tradeau

1986 The Frequency, Sources, and Correlates of Sexual Harassment Among Women in Traditional Male Occupations. *Sex Roles*, 15(7/8):433-442.

Leeds, E.

2007 Rio de Janeiro. *In* Fractured Cities: Social Exclusion, Urban Violence & Contested Spaces in Latin America. Koonings, K. en D. Kruijt, eds. Pp. 23-35. London/ New York: Zed Books.

Leighton, B.N.

1991 Visions of community policing: Rhetoric and reality in Canada. *Canadian Journal of Criminology* 33:485-522.

Marchbank, J. en G. Letherby

2007 Introduction to gender: social science perspectives. Harlow [etc.]: Pearson Longman.

Marks, M.

2000 Transforming Police Organizations from within. *Police Dissident Groupings in*

- South Africa. *British Journal of Criminology* 40:557-573.
- Miller, S. L.
1999 *Gender and community policing: Walking the talk*. Northeastern University Press: Lebanon.
- Mills, A.J.
1989 Gender, sexuality and organization theory. *In* *The sexuality of organization*. Hearn, J. en D.L. Sheppard et al. Pp. 29-44. London [etc.]: Sage.
- Moore, D.
1999 Gender traits and identities in a 'masculine' organization: The Israeli police force. *The journal of social psychology* 139(1):49-68.
- Nencel, L.
2007 Anthropology. *In* *Introduction to Gender: Social Science Perspectives*. Jennifer Marchbank en Gayle Letherby et al. Pp. 89-109. Londen: Pearson Education.
- Ostermann, A.C.
2003 Communities of practice at work: gender, facework and the power of *habitus* at an all-female police station and a feminist crisis intervention center in Brazil. *Discourse & Society* 14(4):473-505.
- Rabe-Hemp, C. E.
2009 POLICEwomen or PoliceWOMEN?: Doing Gender and Police Work. *Feminist Criminology* 4(2),114-130.
- Rabe-Hemp, C. E.
2011 Female Forces: Beauty, Brains, and a Badge. *Feminist Criminology* 6(2):132-155.
- Sanabria, H.
2007 *The Anthropology of Latin America and the Caribbean*. Boston: Pearson Education.
- Santos, C.M.
2004 En-gendering the Police: Women's Police Stations and Feminism in São Paulo. *Latin American Research Review* 39(3):29-55.
- Schneider, S.R.
1998 Overcoming barriers to communication between police and socially disadvantaged neighbourhoods: a critical theory of community policing. *Crime, Law & Social Change* 30(4):347-377.

Sheppard, D.L.

1989 The image and self-image of women managers. *In* The sexuality of organization. Hearn en Sheppard eds. Pp. 137-157. London [etc.]: Sage.

Skogan, W.G.

2006 Asymmetry in the Impact of Encounters with Police. *Policing & Society* 16(2):99-126.

Steenbeek, G.

1995 Vrouwen op de drempel. Amsterdam: Thela Publishers.

Terpstra, J. en D. Schaap

2013 Police culture, stress conditions and working styles. *European Journal of Criminology* 10:59-73.

Van der Lippe, T., A. Graumans en S. Sevenhuijsen

2004 Gender policies and the position of women in the police force in European countries. *Journal of European social policy* 14(4):391-405.

Verenigde Naties

1996 Recopilación de los acuerdos de paz. Acuerdo sobre aspectos socioeconómicos y situación agraria. Guatemala C.A.

Wereldbank

2011 Crime and Violence in Central America: A Development Challenge. Rapport, Washington, D.C.: Wereldbank.

Bijlage 1: Resumen en español

Frecuentemente la policía es vista como un ‘mundo típico masculino’, ya que por lo general la policía está constituida, en su mayoría, por empleados masculinos y además, muchas veces el trabajo de la policía es asociado con características ‘masculinas’, como lo es la competencia física y el control de las emociones. Por otro lado, las partes del trabajo policial en las que las características ‘femeninas’, de las mujeres policías, como solicitud y sensibilidad, que son de gran importancia, a menudo son subestimadas e ignoradas (Ehrlich 1999:112-116). No obstante, la contribución del trabajo femenino, dentro de la institución policial, no debe solo limitarse para la organización, sino también debe de participar en las relaciones con la población. Por esa razón estudiamos el rol y la importancia de las mujeres policías dentro la Policía Nacional Civil (PNC) en Antigua, Guatemala. Lisanne estudió las perspectivas sobre las mujeres policías dentro la PNC y Lisa las estudió entre la población. Sin embargo, no hay muchas mujeres policías y no hay mucha comunicación entre la población y la policía. Por eso Lisa estudió el rol y la importancia de la PNC a nivel general. Nuestra pregunta central es:

¿Qué es la percepción de la población sobre el rol y la importancia de la policía guatemalteca y sus mujeres policías y como describen los agentes policías mismos el rol y la importancia de las mujeres policías?

El rol y la importancia de la PNC en Antigua

Según los agentes policías y la población, las tareas y funciones de la PNC son la prevención del delito y ofrecer seguridad. Una diferencia, es que algunos ciudadanos acentúan la importancia de una relación recíproca entre la policía y la población, en la que intercambian información. Con esto, la población indica que con sus esfuerzos propios, pueden mejorar la realización de las tareas de la policía. En segundo lugar, los dos grupos de estudio indican la importancia de servicio al ciudadano, como dar ayuda y responder a las llamadas. En realidad este servicio no es muy visible en el trabajo policial en la calle.

Sin embargo, la población indica que la realización de las tareas mencionadas, deben mejorarse para extender los servicios al ciudadano. Por ejemplo, la policía tendría que tener más formación profesional, mejores medios y tendría que adaptarse más al contexto local. Debido a lo anterior, las tareas y funciones de la PNC no están siendo realizadas de manera

òptima y su importancia dentro de la sociedad es muy baja o nula, lo que ha hecho que la confianza en la instituci3n disminuya y por eso la poblaci3n raramente apela a la policia.

A pesar de la mala imàgen que tiene la policia, algunos ciudadanos se esfuerzan para mejorar la situaci3n de seguridad en Antigua. Por ejemplo, ellos participan formando Comisiones de Seguridad, no rechazan a la policia, pero cooperan con la policia y se involucran en cuestiones de seguridad, de esta manera, intentan agrandar la significaci3n de la policia en la sociedad. Y tambi3n la policia intenta acercarse a la poblaci3n, por ejemplo organiza proyectos en las escuelas. Por esta cooperaci3n positiva, estos ciudadanos valoran màs la comunicaci3n con la policia, a diferencia de los demàs ciudadanos que no tienen mucha comunicaci3n.

El rol y la importancia de las mujeres policias en Antigua

En el pàrrafo anterior presentamos el rol y la importancia de la policia a nivel general y aquì profundizaremos el rol y la importancia de las mujeres policias. Primero, es importante conocer las caracteristicas que debe tener un buen agente, para comparar las caracteristicas ideales con las caracteristicas que son asociadas con las mujeres policias. Tanto los agentes policias como los ciudadanos, son de opini3n que los agentes policias deben ser respetuosos, disciplinados, honrados y fiables. Ademàs no deben ser corruptos o agresivos. La poblaci3n subraya tambi3n la importancia de una buena comunicaci3n con los ciudadanos y caracteristicas como amabilidad.

Especialmente los mismos agentes policias, atribuian a menudo estas caracteristicas a las mujeres policias, reconociendo que al contrario de ellas, muchos hombres policias son màs corruptos y menos respetuosos y demuestran màs predominio y agresi3n. La poblaci3n y los agentes ven a las mujeres policias màs precisas y màs dedicadas. Los agentes policias aaden que las mujeres toman decisiones màs consideradas y son màs inteligentes. Segùn ambos grupos de estudio, las mujeres policias serian mejor en puestos administrativos que los hombres. Ademàs serian màs comunicativas e inspiran màs confianza a victimas femeninas y niños. Por eso las mujeres policias son muy valiosas y significativas para ciudadanos.

Para la policia, parece que tanto los hombres como las mujeres policias son de igual significaci3n: hombres policias son valorados en la calle por su fuerza fìsica y las mujeres policias son valoradas en puestos en la oficina. Sin embargo, las mujeres policias piensan como algunos hombres policias, que el trabajo en la calle no es un problema para ellas, que por tener menos fuerza fìsica, no significa que no puedan realizar tareas de importancia en la

calle. Al contrario de la mayoría de los agentes policías, los ciudadanos no asocian las tareas en la calle únicamente con fuerza física, también ellos ven estas tareas, como oportunidad de acercamiento entre la policía y la población.

No obstante, hay una parte considerable de la población que no atribuyen características específicas a las mujeres policías, para ellos, las mujeres no tienen un rol o importancia especial dentro la PNC, con respeto a sus compañeros masculinos.

Para profundizar más el rol y la importancia de las mujeres policías dentro la PNC, ahora miraremos las tareas y funciones que las mujeres policías tienen en realidad. Aunque las mujeres y hombres policías dicen que tienen las mismas tareas y funciones, las observaciones dentro la PNC, demuestran que las mujeres realizan principalmente tareas estereotipadas como atención a la víctima y tareas administrativas. Hay mujeres que tienen cargos altos, pero son una minoría pequeña. Por eso las mujeres policías piensan que sus posibilidades para un ascenso no siempre son iguales a las de sus compañeros masculinos.

Las mujeres policías tratan la distribución de las tareas y funciones sobredichas diferentes. Hay mujeres que quieren acentuar las características femeninas, como precisión y habilidades comunicativas. Se sienten valoradas en puestos en los que pueden presentar estas características o ven su feminidad como beneficio en el trabajo policial. Pero también hay mujeres que se sienten obligadas de comportarse de manera masculina, por qué piensan que son más respetadas dentro la institución en este forma.

También la cooperación entre hombres y mujeres policías, demuestra el rol y la importancia de las mujeres policías. Aunque los hombres policías indican que respetan a sus compañeras femeninas, las mujeres piensan que a menudo no es el caso y según ellas los hombres policías las controlan. Por eso viven la relación entre hombres y mujeres como una relación de poder desigual y además, hay intimidación sexual según las mujeres policías. Sin embargo, la mayoría de las mujeres no la ve como obstrucción para su trabajo, porque no es muy generalizada. Hay otro factor que sí influye y limita su rol dentro la PNC, es decir el problema de combinar la carrera y la maternidad. La política de la PNC no tiene en cuenta suficiente, la posición de ser madre para las mujeres policías. En esta forma la motivación de ascender de las mujeres policías disminuye mucho. Para agrandar el rol y la importancia de las mujeres policías dentro la institución, debe considerarse la maternidad como un derecho de las mujeres. Adaptaciones en por ejemplo las reglas con respecto al embarazo son esenciales.

ENTREGAN ÚTILES

La PNC apoya a estudiantes

SACATEPÉQUEZ

CABECERA: LA ANTIGUA GUATEMALA
MUNICIPIOS: 16
POBLACIÓN: 310,037 HAB.
EXTENSIÓN: 466 KM2

Pablo Solís
★ Colaborador

San Juan Alotenango. Estudiantes de la Escuela Rural Mixta del caserío El Porvenir fueron beneficiados con la entrega de bolsas con útiles escolares por parte de agentes de la División de Prevención del Delito y Relaciones Comunitarias de la Policía Nacional Civil.

El coordinador del programa "Ayúdame a Aprender", Víctor Alfonso, explicó que en dicha escuela se donaron 178 bolsas para igual número de escolares.

Agregó que desde febrero se realizó una colecta de materiales, que fueron donados por alumnos de colegios privados

En el departamento de Sacatepéquez hay una población de 58 mil estudiantes.

de Antigua Guatemala. "Es la primera vez que realizamos esta actividad con el fin de apoyar a los niños de escasos recursos, y así puedan conti-

nuar sus estudios", expresó Alfonso. Añadió que también se hará la entrega de accesorios para alumnos de las escuelas del

caserío El Tunino, en Sumpango, y del parcelamiento Santa Rosa, en Santa Lucía Milpitas Altas, con lo que se espera apoyar a un total de 500 estudiantes.

Cada bolsa tiene un valor promedio de 40 quetzales.

ASÍ OPINAN

"Esto es de gran beneficio, pues nuestros padres no pueden con todos los gastos".

MANUEL SIQUINAY
ESTUDIANTE

"Es la primera vez que recibimos esto tipo de ayuda. Doy gracias a la Policía".

MELVIN GÓMEZ
ALUMNO

PABLO SOLÍS